

בסמוך³³⁷. וכן אתה אומר בתרועה שהוא ג' יבבות שאם רצה לעשותה מק' יבבות עושה³³⁸, ובלבד שלא יפסיק בנתיים בנשימה³³⁹, שאם הוא מפסיק בנתיים ה"ל ב' תרועות, ואתיא תרועה חדא מינייהו ומפסקא בין תקיעה לתרועה, ואנן בעינן שלא יפסיק שום קול בין תרועה שבאמצע לתקיעה שלפניה או שלאחריה. וכן אמרו בתוספתא³⁴⁰ תקע והריע וחזר והריע ותקע אין בידו אלא אחת. כלומר שאם עשה תר"ת אין בידו אלא תקיעה אחרונה, ומשלים עליה הסימן, שהתרועה³⁴¹ שהוסיף איבד הראשונות בהפסקה, הילכך סומך לתקיעה אחרונה ר"ת, וה"ל תר"ת. מ"מ כל שלא הפסיק בנתיים בתרועה, מאריך אותה כמו שירצה. וכן אתה אומר לתנא ברא דעביד תרועה משברים, ואמר שיעור תרועה כג' שברים, אין שיעור זה אלא למטה, ואם רוצה לעשות אלף שברים הרשות בידו, דשברים לתנא ברא כיבבות לתנא דידן, ולא אמרו אלא שהשיעור שאין לפחות הימנו הוא ג' יבבות או ג' שברים. וזה מבואר אע"פ שנשתכשו בו בתוס'³⁴². מ"מ צריך לזוהר בשברים כמה שעושה מהם מעט או הרבה שלא יפסיק בהם בנשימה, שאם הפסיק ה"ל ב', ואבד כל הסימן חוץ מתקיעה אחרונה שמשלים עליה.

והא דתנן שיעור תרועה כשלש יבבות, ותנא ברא קתני כשלשה שברים, ק"ל מאי כשלש או כשלשה, והלא התרועות והיבבות והשברים א' הוא, ובדידה גופה משערין כמה קולות קטנים יש בה, והיכי משערין³⁴⁴ כ"ף הדמיון, דמשמע דיבבות או שברים לאו היינו תרועה אלא מלתא אחריתי. ור"ח גריס שיעור תרועה ג' יבבות או ג' שברים, בלי כ"ף. וכך נראה יותר³⁴⁵. מיהו אכתי ק"ל מה הוסיפו לפרש כשאמרו ג' יבבות, והלא

תרועה ויבבות א' הן, כדמתרגמינן³⁴⁶ זכרון תרועה דזכרון יבבא. ותו היכי קרינן ליבבות תרועה ולאידך שברים, והלא שברים היינו תרועה שאמרה תורה³⁴⁷.

והנכון שהתרועה שאמרה תורה לשון כולל הוא לכל קול שהוא נשבר ומחובר מחלקים, והוא מלשון תרועם בשבט ברזל³⁴⁸, בין שהוא מקולות נמהרים כגון ילולי, בין שהוא מקולות שאינם נמהרין כגון גנוחי³⁴⁹, מיהו בלשון בני אדם צריך לקרוא שם מיוחד לכל אחד מאלו, כדי להבין איזו תרועה של קולות נמהרים ואיזו היא תרועה מקולות שאינם נמהרין, ולקולות הנמהרין שהן שבורין יותר קראוה תרועה או יבבות בשם הכלל³⁵⁰ ובלשון תורה, ולאשר היא מקולות שאינם נמהרין קראוה שברים, אבל אחד זו ואחד זו קראוה תרועה.

ועוד יש לנו לבאר כי היבבות והשברים שנתנו חכמי התלמוד לא הושמו לקולות תרועת השופר עצמה, אלא לאותן קולות שעושה אדם בפיו, ובדידהו משערין במתניתין ומתניתא³⁵¹, דתנא דידן סבר דתרועה דאורייתא ילולי והם הקולות הנמהרות הנקראים בלשון בני אדם יבבות, ולהכי קתני שיעור תרועה כג' יבבות, כלומר כג' יבבות דעלמא של בני אדם שמייבבין על שברם, ותנא ברא סבר דתרועה גנוחי, ולהכי משער בהו, וקתני שיעור תרועה כג' שברים של בני אדם המגנחין על שברם, כדגמרי מאימיה דסיסרא.

7 ומ"מ הי דלהוי תרועה, או גנוחי או ילולי, קול א' הוא, ולקול א' הוא חשוב במנין התקיעות ובלשון תורה, ואפילו הוא מאלף יבבות או שברים. וכיון שכן צריך שלא להפסיק ביניהן כלל, אלא לעשותן בנשימה אחת. וגדולה מזו אמרו שם³⁵² דלר' יהודה דאמר תקיעה תרועה ותקיעה א' היא

בשם התוס' ובעמ' דמ' שם. 344 אולי צ"ל אמרין בכ"ף. במקום משערין כ"ף. 345 וכ"ה ברש"י לפנינו. וכן כתב רב האי גאון באוצה"ג עמ' 64 ודוקני הכי תני שיעור תרועה השלשה שברים ולא גרסינן כשלשה שברים. וכן כתב הרמב"ן בדרשה עמ' רלו. וגם הרשב"א כתב דה"ג. 346 ויקרא כג. כד. 347 עי' ברא"ם שצ"ן בגליון הש"ס, ועי' בחי' הרמב"ן. ובדרשה שם כתב וז"ל: מכל מקום בגמרא קרו לילולי יבבות, וקרו לגנוחי שברים, דאינשי רגילי למיקרא לחדא יללה יבבה, כדקתני שלש יבבות. 348 תהלים ב. ט. 349 וכן דעת רה"ג שם. 350 צ"ל הכולל. 351 וכ"כ המכתם וחי' הר"ן. 352 סוכה נג. ב.

עמ' מ. 337 בד"ה והא דקתני אין. 338 וכ"כ הראשונים הנ"ל הע' 334. ועי' דמב"ן לעיל כז. א. והגרא"ז בהע' ה כתב דמשמע מדבריו דאם האריך בתרועה לא יצא ברם נראה שט"ס הוא ברמב"ן שם וצ"ל שאם יאריך בתקיעה אחת. והרמב"ן בדרשה שם כתב דהוא מושכל ראשון דיכול להאריך, וא"צ לזה לא רב ולא גאון. 339 וכן דעת הרמב"ן בחידושו לקמן לד. א. וכ"כ בדרשה שם, וזביא את הראיה מהתוספתא. (אלא ששם לא הזכיר שיעור ההפסק). וכן דעת הרשב"א עיי"ש. ועי' גם בדברי רבנו בפסיקא הבאה. 340 פ"ד ה"ט. ועי' רשב"א לקמן לד. א ד"ה ודילמא שהביא גירסא אחרת בתוספתא. והובאה גם בד"ן. ועי' רוקח סי' רב ודבריו צ"ב. 341 אולי צ"ל שבתרועה. 342 עי' בדרשת הרמב"ן עמ' רלח-רלט

אין מפסיק כלום³⁵³, ואז בתרועה לבו של תורה מ תרועה אחת בין שברים י הסכימו כל אלא שהרמנו אחר ספיקו תר"ת תש"ו סימן תשר" לעשות ב' ר הפסקה לחנ תרועה א' ה

353 וכ"כ ר' במהדורותינו). ותוס' בסוכה דכדי נשימו השני כתב ה' לא יצא. והר"ן יהודה תקיעו אחד ממש. תחלתו וסופו דבנו. וכן מ' 354 והרמב"ן שמפסיק בנשי יהודה דאמר ו אחת היא אם תקיעה לתרוי משונים זה מ' ולא דומין זה שהאחד לשון תרועה ושברי עליו תשובה דמהירושלמי תקשה לד"ת, אין קפידא, די תרועה ותקני תרוייהו במק ומספקא לן ז עברי אינשי ו ראייה מהירוש בדיעבר. וכן דעת הרא שם אות ח ב' הרשן הנ"ל יתקע בכח או אחת, אלא יכ מפרש רש"י נ

מלתא לגנוחי וילולי בזה אחר זה בנשימה אחת³⁵⁵. הרי למדנו שיעור התקיעה והתרועה ל אבל עדיין לא למדנו שיעור השבר, ונראין דברים שהשבר קטן מתקיעה, דאי לא, הוי ליה תקיעה³⁶⁰, וגם גדול הוא מן היבבה של בני אדם, וכיון שכן נמצא שהשבר אינו אלא כדי ב' יבבות ויותר מעט, אבל לא ג' יבבות שלימות, שהרי התקיעה של תר"ת שיעורה ג' יבבות, והיאך יהא שבר דתנא ברא כתקיעה דתנא דידן³⁶¹. ואין לומר שאין הפרש בין תקיעה לשבר באריכות הקול אלא בשינויו³⁶². שזה אינו, שהתקיעה קול פשוט בלא שבירה, וכן השבר בעצמו אינו נעשה לשברים שאם כן חזר יבבות, ועל כרחנו שבר ותקיעה קול פשוט ואין בהם כדי שנוי בניגון.

רלא יפסיק כלל. ועיי' תשב"ץ ח"ג סי' רט. 356 פ"ג משופר ה"י. והשיג עליו הרמב"ן בדרשה עמ' רמ. 357 וכן מונין הערוך ערך ערב ותוס' ר"ה שיעור, וכ"ה בקרושת אגן הסהר שחיבר ר' שמשון ב"ר יונה מובא בתוס'. ולפי' לכאורה אפשר להפסיק בין שברים ותרועה בנשימה, כיון דמנין כשתים. והרמב"ן בדרשה שם כתב: אבל ה"ר משה בן מיימון כתב שלשים, וכן הרבה מן המחברים, ולא רקדקו בדבר. והנה הרא"ש מונה ג' קשר"ק ג' קש"ק וג' קר"ק לשלשים קולות, ואעפ"י כן דעתו היא רשברים ותרועה צדיכים לעשות בנשימה אחת. ברם דעת המאירי בתשובותיו בענין השני דמפסיק בנשימה בין שברים לתרועה ואף בין שבר לשבר, ואם לא הפסיק לא יצא, ושם כתב דאפי' אם נמנה שברים ותרועה לקול אחר ג"כ אין דאיה שצריך לעשות בנשימה אחת, דאף אם יש הפסק נשימה ביניהם מ"מ שברים ותרועה דתשר"ת אחת היא, ומשום [דתרועה הוא] דגנח ויליל. (וגם מספר העיתים שהביא שם משמע שמפסיק בשברים בין שבר לשבר, דהוא מונה שברים לשלש קולות, ועיי' רא"ש סי' יא). 358 וכן מונה אותם הר"צ גיא"ת עמ' כו והביאו הרמב"ן בחידושו שם. 359 והרמב"ן בחידושו ובררשה שם כתב בשם תשובת ר"ת דשלשה שברים בנשימה אחת עבדינן להו רבמקום תרועה קיימי, אבל שלשה שברים ותרועה דתשר"ת לא מסתברא, דגנוחי וילולי בחדא נשימה לא עבדי אינשי. והרמב"ן כתב עליו שאין דבריו נכונים, עיי' בדרשה. והרא"ש בפסקיו סי' כתב ואע"פ שאין דרך האדם לגנוח ויליל בנשימה אחת מ"מ תרועה היא גנוחי ויליל, בעינן שתהא התרועה כאחת בלא הפסק, ובספר אהל מועד שער ר"ה דרך שני נתיב ג כתב דלדעת ר"ת אם תקע והריע בבת א' יצא ועולה לו לתקיעה ותרועה, אבל תרועה ושברים כא' אינה עולה, אלא מפסיק בין תרועה לשברים כדי שיהא להם ראש וסוף. (וסיים וכ"כ הרמב"ן, וצ"ב). וגם בתרומת הדשן הנ"ל כתב דלדעת ר"ת אם עשה בנשימה אחת שברים ותרועה לא יצא. 360 וכ"כ תוס' הנ"ל. וכן דעת הר"ן. 361 עיי' הגהות אשרי ותרומת הדשן סי' קמא. 362 זו דעת הרמב"ן בדרשה עמ' רמא,

אין מפסיקין ביניהן כלל, ואין ביניהן ולא כלום³⁵³, ואע"פ שקולותיהן משונין, כ"ש שה"ה בתרועה לבדו לדידן לרבי אבהו שעושה תרועה של תורה משברים ותרועה, כיון ששניהם קול תרועה אחת ולתרועה אחת עולין³⁵⁴, ואם פסק בין שברים לתרועה כלל פסל כל אותו סימן. וכן הסכימו כל גדולי רבותינו³⁵⁵, ופשוט הוא. אלא שהרמב"ם ז"ל שגג מאד בזה, שאמר³⁵⁶ כי אחר ספיקן של ר' אבהו שאנו עושין תשר"ת תר"ת תש"ת ג"פ מנין התקיעות ל', והוא מונה סימן תשר"ת לדי' ³⁵⁷ ואינו אלא ג', כי מנין לנו לעשות ב' תרועות באמצע, אדרבה חדא מינייהו הפסקה לחבירתה ופוסלת הסימן. אלא ודאי קול תרועה א' היא³⁵⁸, דאורחא דאיניש כד מיתרע ביה

353 וכ"כ רבנו בחידושו שם נר, א (עמ' תסו במהרורתינו), וכ"כ הרשב"א לקמן לר, א. אולם רש"י ותוס' בסוכה שם ר"ה מהו והמאירי חולקים וסוברים רכרי נשימה יכול להפסיק. ובתשובותיו בענין השני כתב המאירי לר' יהודה אם לא הפסיק בנשימה לא יצא. והרמב"ן בדרשה עמ' רח כתב: דהא דאמר ר' יהודה תקיעה ותרועה ותקיעה אחת היא, כלומר קול אחד ממש, שצוה הכתוב להעביר קול אחד שיהיה תחלתו וסופו פשוט ואמצעיתו מרועע. והוא כדעת רבנו. וכן משמע בחידושו כאן. ועיי' לקמן הע' 441. 354 והרמב"ן בדרשה עמ' רמ הקשה על ר"ת שסובר שמפסיק בנשימה ז"ל: וזה אינו נכון כלל, קל וחומר מדרי' יהודה דאמר תקיעה ותרועה ותקיעה אחת היא, וכיון דסבר אחת היא אם הפסיק כלל פסולה, דאמר רב כהנא אין בין תקיעה לתרועה ותקיעה ולא כלום, ואע"פ שהם קולות משונים זה מזה לגמרי, שאין שמותן שוין ואין קולות שוין ולא דומין זה לזה כלל, ולא עור אלא שאין רמיותם שוות, שהאחד לשון רחמים והאחר לשון יללה ובכיה, כל שאן תרועה ושברים שמין אחד ושם אחד, ותהו קל וחומר שאין עליו תשובה, ע"כ. ובתרומת הדשן סי' קמב כתב דמהירושלמי שאמר דאם עשאן כולן בנפיחה אחת יצא לא תקשה לר"ת, דאיכא לאוקומי בקש"ק, או בקר"ק דבדידהו אין קפידא, דליכא למימר בהו לא עבדי אינשי הכי, דמנ"מ תרועה ותקיעה תרי מילי נינהו, אבל שברים ותרועה תרוייהו במקום תרועה קיימי דילפינן מאימיה דסיסרא ומספקא לן דילמא עבדי גנוחי וילולי, ובחר נשימה לא עבדי אינשי ולא הוי תרועה. והרמב"ן ורבנו שלא הביאו ראיה מהירושלמי הוא משום שבירושלמי נאמר יצא דהיינו בדיעבר. 355 כן דעת הרמב"ן בחידושו לקמן לר, א. וכן דעת הרא"ש, ועיי' תוס' ערכין י, א ד"ה אין, ובשטמ"ק שם אות ח בשם הרא"ש. ועיי' לקמן הע' 357 359. ובתרומת הדשן הנ"ל כתב דאף כשתוקע בנשימה אחת יזהר שלא יתקע בכח אחד בלי שום הפסק דבכ"ג לא מיירי בנשימה אחת, אלא יפסיק מעט רק שלא יעשה נשימה בנתיים, כך מפרש רש"י ספ"ק דחולין, אלו דבריו. וברברי רבנו מבואר

מהר"ם⁴ דאין לעשותם בנשימה אחת. ובאשירי⁵ כתב אע"ג דלא עבדי אינשי בנשימה אחת מ"מ הואיל ותרוייהו במקום תרועה קיימי צריך לעשותם בנשימה אחת ואין להפסיק בהו, כמ"ש ר"ת אג' שברים דצריך לעשות בנשימה אחת. ונראה דהמדקדק בדבריהם יתבאר לו דלמר לא נפיק בהא ולמר לא נפיק בהא אם עשה אפילו בדיעבד. אע"ג דמייתי ראייה אשירי מן הירושלמי⁶ דאם עשאן כולן בנפיהה אחת יצא פי' אם עשה תקיעה תרועה ותקיעה⁷ דהיינו תרועה דקרא דצריכה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה, לא תקשה מהא לר"ת. דאיכא לאוקומי בקש"ק או בקר"ק⁸ דבדידהו אין קפידא דליכא למימר בהו לא עבדי אינשי הכי, דממ"נ תרועה ותקיעה תרי מילי נינהו, אבל שברים ותרועה תרוייהו במקום תרועה קיימי משום דילפינן תרועה מאימא דסיסרא, ומספקא לן דילמא עבדי גנוחי וילולי ובחד נשימה לא עבדי אינשי ולא הוי תרועה⁹.

ונראה להביא ראייה לצאת ידי חובתו אליבא דכולהו במקום שתוקעים שלשים קולות בסדרים כגון בניאושט"ט, נקל הדבר שיתקע בנשימה אחת שברים ותרועה ובסדרים בבי נשימות או איפכא. ובמקום שנהגו

לחקוע רק קשר"ק לכל סדר כגון ברוב אושטרייך ואגפיה צריך שיתקע בישיבה שברים תרועה בנשימה אחת ובסדרים בבי נשימות¹⁰. אבל איפכא לא דכיון דטעמא דר"ת שהנהיג לחקוע קשר"ק לכל סדר, משום דאית ביה נמי קר"ק וקש"ק¹¹ ונפק ממ"נ ולהפסק לא חיישינן¹², וא"כ אי עביד שברים תרועה בנשימה אחת, דילמא קר"ק אמת הוא ושברים לאו כלום הוא, ואי הוה מתחיל בשברים באותה נשימה של תרועה לא חשיבא תרועה כלל כה"ג¹³, דבשיליהי פ"ק דחולין (כו, ב) חשיב כה"ג תוקע ולא מריע, כשהוא מריע מתוך תקיעה באותה נשימה. ובמקום שנהגו לחקוע בסדרים קשר"ק קר"ק כמנהג רוב אשכנ"ז אין נקל כל כך לצאת ידי כולם. מ"מ יתקע על שני דרכים בישיבה ובסדרים כדלעיל, כיון דאותו מנהג משום דשמא קי"ל כמ"ד אחת מדברי תורה ושתיים מדברי סופרים, ולכך תוקעים בענין דסתורן אהדרי. ולפי זה בנ"ד נמי נפיק ידי חובתה מן התורה לכ"ע וק"ל. ועוד נראה דבכל זמן שיתקע ש"ת בנשימה אחת יזהר שלא יתקע כמו שרגילין תוקעים לחקוע שברים תרועה בכח אחד בלתי שום הפסק, דבכה"ג לא מיקרי בנשימה אחת. אלא יפסיק מעט, רק שלא יעשה נשימה בנתיים¹⁴, כך מפרש רש"י שלהי פ"ק דחולין¹⁵.

סימן קמג

שאלה: מלבד עולת החורש שאנו אומרים במוסף דר"ה, היכן מקומו בתפילה קודם ומנחתם ונסכיהם או לאחר ומנחתם.

תשובה: יראה דלפי משמעות החבורים, בא"ז פרק בכל מערבים¹ וכן במנהגים² דיש לאומרו קודם ומנחתם³, אמנם אחד מהגדולים⁴ היה רגיל לאומרו לאחר ומנחתם. ונראה דא"ז ומנהגים לא אתו לאורויי לן סדר הנוסח היאך לאומרו, אלא אתו להורות לנו הזכרת הפסוקים וענין המוספים בר"ה. ואפשר אע"ג דנקטו בסדר הזה ליכא קפידא להו אי אמרינן איפכא, רק

שיזכיר הכל. וא"כ נראה דשפיר טפי לומר מלבד עולת החורש אחר ומנחתם ונסכיהם וכו', דאי אמרו קודם א"כ כשמסיים באותו הפסוק ועולת התמיד ומנחתה ונסכיהם וכו' הרי הזכיר שני תמידים כהלכתן כדפרש"י בפ' חומש⁵, א"כ אם יזכיר אח"כ ושני תמידים כהלכתם הזכרה שלא לצורך הוא. אבל כשיאמר תחילה ומנחתם אע"פ שמסיים בה ושני תמידים כהלכתן אין קפידא אם שוב יזכיר ועולת התמיד ומנחתם ונסכיהם, דקרא ככתיבתו הוא מזכיר ואין ראוי לדלג מקצתה. אבל ומנחתם ונסכיהם נוסח חכמים הוא, ואין ראוי לכפול בה דבריהם⁶.

4. לפנינו מהרי"ח. 5. שם. 6. ר"ה פ"ד ה"י. 7. וכ"פ ברמב"ן (כו, א) וריטב"א (לג, א) ורא"ש (פ"ד סי' י') כהיא דתוספתא ר"ה (פ"ב ה"ד) ע"ש. ובראבי"ה (ח"ב סי' תקמ"ב) נוסח ופי' אחר בירושלמי, ע"י הער' 8. 8. בראבי"ה שם לפי פרושו ק"ל ע"ד ר"ת וא"א לתרין כד' רבינו, וע"כ כתב יולאו למימר דדווקא בדיעבד יצא אלא הכי פרושא וכו' ואם לאו אין כאן מצוה מן המוכתרת. וצריך לרקוק בזה ממש"כ באו"ז (ח"ב סי' רס"ט) בשם ר"ת והר"ב בר יצחק דמצוה מן המוכתרת לחקוע בנשימה אחת כד' רבינו, ועכ"פ לא הוצרך רבינו לת"י ראבי"ה ופליג עליה ע"י הער' 13. 9. ע"י מחזור וטרי (עמ' 386). 10. כ"י ושו"ע (סי' תקצ"ד). 11. ע"ל סי' קמ"א הער' 5. 12. כדלעיל סי' קמ"א ע"ש הער' 6. 13. ע"י ט"ז (סק"ו) שהאר"ך לתמוה ע"ד רבינו דמפני מה לא תחשב תרועה כלל אפי' בדיעבד, ובסו"ד כתב אלא וראי ר"ת לא נתכווין לאסור בנשימה אחת ובדיעבד יצא, ע"ש. וכה"ג כתב ראבי"ה שם להביאור דלעיל (הער' 8), וכ"פ או"ז (ח"ב סי' רס"ט) הנ"ל. 14. ע"י ב"י וט"ז שם (סוסק"ו). וע"י לקט"י (ח"א עמ' 126) (וע"י תשו' חת"ם חו"מ סי' מ"א). 15. כו, ב, ד"ה בנשימה אחת.

סי' קמג: 1. ח"ב סי' ק"מ. 2. מהר"א טירנא עמ' כא, ב [לא מדויק כ"כ]. 3. ע"י מחזור וטרי (עמ' 387). וכ"ה בחי' אגודה שכסרו"ס מהרי"ו (עמ' קס"ד). 4. בפו"כ (סי' קי"ז) בשם דודו הקדוש מהר"א ז"ל, וכ"כ במהרי"ל הלכ' ר"ה (עמ' מא, א) וכן הביא בשם תשו' מהר"ם (סי' מ"ח). וע"י לקט יושר (ח"א עמ' 128) בשם ר' בנימין נכ"ך דע"י בחי' אגודה שכסרו"ס מהרי"ו (עמ' קס"ד טו-א) שכתב: ושעירים לכפר מלבד עולת החורש. עכ"ד. ולדין זה כיון. 5. במדבר כט, ו ר"ה ונסכיהם. 6. ע"י שו"ע ורמ"א (סי' תקצ"א סי"ב) וגר"א שם. וע"י יוסף אומץ למהרי"ו מפפ"מ (סי' תתקע"א).

ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה

כו

עין משפט
גי מצוה

ופיו מצופה זהב בר במקום הגחמה פה פסול. שהקיעה נכזה ולא נשפוט: לכן מאריך בשופר. מיראל הוא: וממילא כו'. דמה לי סוף נלח תמלה ומה לי תמלה נלח סוף ומאוס דנעני לאומות. אמריוהי דין דין דיוקף: תקע בראשונה. נכשטהה לפני התרועה: ומשך בשניה כשתיים. לפי שהיה לריך תורה אור

בתורה אחד קולא. פירוש לבנו ואחריו ק המהרמג מנתנם לבנו ולא שנים קורין יחד ומתרגמן יחד : אבל שנים לא. והא דלמירין בפיק דב"ב (דף סו ושק) שמונה פסוקים שכתורה יחד קראה אותם לא שלא יקרא אחד עמו דל"ב כל התורה נמי אלא שלא יתלקט

(12)

ופיו מצופה זהב: והתניא ציצורה: ב במקום הגחמה פיו פסול שלא במקום הגחמה פיו הניח אמר אביי בי הגן נמי מתניחין שלא במקום הגחמה פה תנן: ושתי הצוצרות מן הצדדים: ורחי קלי מי משחמעי והתניא יכור ושומר בדיבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכולה לדבר ואין האוזן יכולה לשמע לכן מאריך בשופר למימרא דכי שמע *סוף תקיעה בלא תחילת תקיעה יצא וממילא תחילת תקיעה בלא סוף תקיעה יצא *היה שיש תקע *בראשונה ומשך בשניה כשתיים אין כוור אלא אתא אמאי חוסלק ליה ברתו פסוק תקיעתא מחדרי לא פסקתיה *תתתתית הירח הבור או לתוך הדות או לתוך הימנים אם קול שופר שמעו יצא ואם קול הברה שמעו לא יצא אמאי לופק בתחילת תקיעה מקמי דיערבו קלא *אלא תרחי קלי מחד גברא לא משחמעי מתרי נברי משחמעי ומתרי גברי מי משחמעי והא תניא *בתורה אחד קורא ואחד מתרגם יוכלרז שלא (*יהו שנים קורין) ושנים מתרגמן הא לא דמאי אלא לסיפא 'בהלל יבמעילה אפילו עשרה קורין אלמא ביון דרחבי יתוב דעתיה רבא נמי ביון רחבי יהיב דעתיה ושמן אלא למה מאריך

בשופר לרדע שמצות היום בשופר: ובתעניתו בשל זמרים כמפויין ופיו מצופה כסף: מאי שנא תתם דחובה ומ"ש רבא דכסף איבעיה אימא כל כינופא דכסף הוא דרחיב *עשה לך שתי חצוצרות כסף ואיבעית אימא * התורה חסה על ממנו של ישראל תתם נמי נעובד דכסף אפילו רבי כבוד יו"ש עדיף רב כפא בר שמואל סבר למיעבד עוברא כמתנתין אמר ליה רבא לא אמרו מקום שיש חצוצרות אין שופר מקום שיש שופר אין חצוצרות וכן הנהני רבי הלפא בצפורי ורבי הנייא בן תרדיון בסובני וכשבא (6) דבר אצל רבא ואחריו רבי הנייש בר לוי מאי קראה דרחיב *בהצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' לפני המלך ה' הוא דבעינן חצוצרות וקול שופר אבל בעלמא לא: שוה הויב לר"ה לתקיעה ולברכות בו: א"ר שמואל בר יצחק במאן מצליגן האירנה זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון כמאן כרבי אליעזר דאמ *בתענית העולם מתיב רב עינא שוה ויבול לתקיעה ולברכות והא איבא בה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון דבר"ה איתא וכיובל ליתא כי קתני אשארא רב שישא כריה דרב אורי מתני הכי א"ר שמואל בר יצחק הא דתנן שוה הויב לר"ה לתקיעה ולברכות במאן דלא כרבי אליעזר דאמר רבי אליעזר ביון דאמר בתשרי נברא העולם הא איבא זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון דבר"ה איתא וכיובל ליתא כי קתני אשארא: מתני' *שופר שנמדק דרבקו פסול דייבך שברי שפרות פסול

נכרא אלא אחד: **כמאן** דלא כר' אליעזר. תומה הא ט"ב לא שוה לכל מילי דהתניא לקמן בפיק כמאן (דף נ"ג) שיה יובל לר"ה לתקיעה ולברכות אלא שביבול תוקעין בין כב"ד שקדוה את הדגש בין כב"ד שלא קדוה את הדגש וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע: *שופר שנמדק דרבקו פסול. פי' כקנטרם דהיה ליה כשי שפרות ומשם שר"ל שנמדק לגמרי שנהלק לבי חטיות שאם היה מחובר מלך אחד אין זה שני שפרות וקומה דאם נהלק לגמרי היינו דבק שכרי שפרות ולכן נראה דנמדק מלך אחד לרכוה על פני כולו ולפי שאין

נדיק

א"ר שביע ליה תרועה. ח'ש התקע לתוך הבור. או לתוך הדות ב'. הניח קלי פיה גוון שזור וכור שטאמר פיו דבורה חרי נראה לו משחמעי אלו ורי באת ופוחת מלך חרי קלי פיה פשיטי כדתיא בגלל ובגבול אמר * קורין ו' מתרגמן אלמא ביון דרחיב עליה יהיב דעתיה ושמן אמר נבי גבי שופר ותוצרות יהיב דעתיה וספס. א"ר למה מאריך בשופר שפוחת הים כשמי ש'ר רחיה בר ארז ותוצרות ביר אחרים ותקעין כון. והני מילי כמכרך כדתיא רב"א כמכרך אבל נבולח מכס שיש שופר אין זו תוצרות ומכס שיש תוצרות אין שופר כי הוה קיא בתוצרות וקול שופר לפני המלך ה'. בעינן בתוצרות וקול שופר אמל כנבולח לו. שה יובל לר"ה לתקיעה ולברכות מ' בעינן פ' תענית וברכות סבכות וכדתיא ושפוחת * כן מפיא' ביבול בויב"ד. כמאן מצליגן בר"ה זה היום תחלת מעשיך כר' אליעזר דאמר בתשרי נברא העולם ומתמתק והא תנן שוה יובל לר"ה לתקיעה ולברכות. והאי תנן זה היום תחלת מעשיך. ר' דמיה אמר

[ריב סד]

[עצומה כ]

[לקמן סח]

[לקמן כח לב]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

[הנהני]

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

מנהני סוף חלמל

עשה שברים ותרועה לא יצא, דתנן אין בידו אלא אחת, אף כאן לא היתה עולה לו אלא אחת⁹⁶, רבי בא בר זמינא אמר אף אחת אין בידו, לפי שתחלתה שברים וסופה תרועה, ואי שברים לאו תרועה ואי תרועה לאו שברים, הילכך אין לראש סוף ולסוף ראש, ולא מזו יצא ידי חובתו ולא מזו יצא ידי חובתו. ונראה שלא היו חוששין בירוש' בהפסק בעושה תרועה ושברים כאחת⁹⁷, אבל היה להם כמאריך בתקיעה, ואם היה עושה תרועה ומפסיק ועושה שברים היו חוששין להפסק, ומשו"ה לא הוה אמר ר"ח דעושה תרועה וחוזר ועושה שברים בהפסקה בינתים שיהא להן ראש וסוף, ובזה אינו הולך בשיטת הגמ' שלנו⁹⁸, ואני חושב עוד בזה מה שהוא נהוג בירושלמי במקומות רבים תדיר⁹⁹ שהחזירו כאן והידא אמרה דא על פשוטה ששמע מקצתה מן המתעסק, ואיתמר

אפיסקא דמתניתין תקע בראשונה ומשך כו', ואינו מחובר למחלוקת רבי חנניא ור' מונא, ומ"מ פירוש הענין כמו שביארתי לא כדברי הרב ר"י ז"ל, ובזה הדרך ישכן אור¹⁰⁰.
7 והוי יודע שמה ששינונו אין בידו אלא אחת, דוקא בתקיעה ותקיעה לפי שכיון שאין לה שיעור למעלה¹⁰¹ עדיין תקיעה אחת היא אף על פי שתקע וקצר בראשונה, שפעמים שאדם מאריך בזו ומקצר בזו, ומשו"ה אפסקי תקיעתא לא מפסקינן, אבל תקע והריע בבת אחת יצא¹⁰² ועולות לו לתקיעה ותרועה לפי ששנוי קול התרועה או התקיעה הוה ראש לה, ולא מיקריא תחילה בלא סוף וסוף בלא תחילה¹⁰³. ולמדתייה מן הירושלמי דגרסינן התם בפ' דלקמן¹⁰⁴ אמרן בנפיחה אחת, אשכח תנווי תנא אמר בנפיחה אחת¹⁰⁵ יצא, והתנינן סדר תקיעות ג' של ג' ג' שלא יפחות, פי' כיון דקתני של ג' ג' אלמא

לא יצא, ולא ראה דברי רבינו בדרשה פ"ח שכתב בהדיא: „אבל למעלה אין לו שיעור אלא מאריך בתרועה דילולי ועושה חמשה או תמישים יבבות ודבר זה ברור הוא ואין צריך להוכיח בזה לא גאון ולא רב לפי שהוא כמו שאומרים הפילוסופים מושכל ראשון, ומה שכי' כאן ודאי אין כוונתו לומר דלא יצא, וע"כ די' כאן הסדון, או ש"ל: שאם יאריך בתקיעה אחת. 96 צ"ב איך מביא ראיה מהאריך בתקיעה לתקע שברים ותרועה, דבשלמא גבי תקיעה שצריך לתקוע שתי תקיעות, אם אין הפסק הוי תקיעה אחת ולא שתיים, אבל גבי שברים ותרועה שאין צריך אלא או שברים או תרועה, מה איכפת לן האין הפסק ביניהם והוי כמעשה אחד, הא בהכי סגי, ונימא דיעלה לו ממי, דאם התרועה עיקר הרי השברים כמתעסק בעלמא, וכן להיפך, ומה גרע עשה שברים ותרועה, מתקיעה ששמע מקצתה מן המתעסק דיצא לשיטה זו כדלעיל. ונדאה דהא דמשך בשניה כשתים הרי מיירי שתקע תקיעה אחרונה של סדר והאריך בה כדי שתעלה לתקיעה ראשונה של סדר שני, והרי מה שצריך לתקוע תקיעות אלו הוא משום דכל תרועה צריכה פשוטה לפנייה ולאחריה, וא"כ הרי אין צריך שיהיו שתי תקיעות, ואם האריך בתקיעה כשתים למה לא יהשב חציה הראשונה כפשוטה שאחרי התרועה של סדר ראשון, וחציה השני כפשוטה שלפני תרועה של סדר שני, וע"כ חזינן מזה דכל תקיעה צריך שיהא בה מעשה תקיעה ולא סגי בהמשכת קול, ולפיכך אין חציה השני נחשב כפשוטה שלפני תרועה, והכי גמי אם יעשה שברים ותרועה בלא הפסק, אין בידו אלא אחת, דהקול השני שעשה הוי רק המשכת קול בלא מעשה תקיעה, ולא דמי לעשה חציה כמתעסק דחסר רק בכונת המעשה

אבל סו"ס יש מעשה תקיעה. 97 היינו למ"ד דאחת יש בידו, אבל למ"ד דאין בידו כלום אי אפשר להוכיח מידי, דאמרנו האמת שהכל פסול. 98 לכאורה צ"ב מנא ליה דגמ' שלנו חולק על הירושלמי, דאם כונתו מהפריך בגמ' להלן לד א על רבי אבהו שהתקין לעשות שברים תרועה, ודילמא לילוי הוה וקא מפסיק שלשה שברים בין תרועה לתקיעה, ואם ס"ל כהירושלמי ששעושה כאחת לא הוי הפסק, אי"כ מאי פריך, נימא דרבי אבהו התקין לעשותם כאחת, הא י"ל דבאמת גם להבבלי לא הוי הפסק, והא דלא משני הכי, היינו מאותה סברא דהירוש' דהוי כמאריך בתקיעה, ואם היה עושה כן לא היה עולה לו אלא אחת. ונראה לפי מש"כ הריטב"א לג ב סד"ה תקע בשם רבינו דהבבלי ס"ל דאם שמע מקצת תרועה יצא מדלא הוהיד אלא מקצת תקיעה, ונמצא לפי"ז דע"כ להבבלי גם אם עשה שברים תרועה כאחת הוי הפסק, וכנ"ל דאל"כ לישני על קו הגמ' דעושה כאחת, כיון דלהבבלי שמע מקצת תרועה יצא, וע"כ דגם בכה"ג הוי הפסק. 99 בד"ר נו' כאן במוסגר: שיהא גירסתה. 100 ע"פ איוב לח יט. 101 ע"י לעיל הע' 78. 102 ע"י להלן לד א הע' 71. 103 זכ"כ הרשב"א לד א ד"ה דילמא והריטב"א לג ב ד"ה תקע ועו"ר, אבל המאירי לג ב ובמגן אבות הענין השני כתב דאם לא הפסיק לא יצא, וכ"מ דעת תוס' סוכה נו א ד"ה מהו שכתבו אליבא דר' יהודה שצריך הפסק, וכש"כ אליבא דרבנן, אבל בשו"ת אבני נור או"ת סי' תמד פירש דברי התוס' רק לשיטת ר' יהודה, ולרבנן מודו התוס' דא"צ הפסק, ומה שהכריחו לפרש כן הוא קו' רבינו מהירוש' להלן, אמנם המאירי הג"ל החזיק בשיטתו אף שראה הירושלמי, ע"י להלן הע' 106. 104 פ"ד הי". 105 ע"י ריטב"א שגרס כולו בנפיחה

מופסקות בעיניו, דאלו בנפיקה אחת אינן שלש, ומפרקי' שלא יפחות, לא באה משנתנו אלא לומר שלא יפחות משלש, אלא יתקע פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה, אבל אם תקען בנשימה אחת יצא, שהרי לא פחת וקול תקיעה משונה מקול תרועה וניכר הוא שהן שלש¹⁰⁶. והא דתשכח בתוספתא¹⁰⁷ תקע והריע ותקע בנשימה אחת לא יצא, לא תסמוך עלה ומשבשתא היא ותני יצא¹⁰⁸, שהיא אותה הבדייתא שהביאו בירושלמי דקתני יצא, ואף ע"ג דפרישנא לעיל בירושלמי דתרועה ושברים כאחת אינו עולה לו, שאני התם דתרוייהו שברים גינהו דדמו להדדי, ואפסוקי תקיעתא היא¹⁰⁹.

והא דאמרינן ת"ש התוקע לתוך הכור או לתוך הדות כו' ואמאי ליפוק בתחילת

אחת, ופי' פירוש מתחדש בשיטת הירוש'. 106 עיין מגן אבות למאורי הג"ל שהביא דברי רבינו וכתב על דברי הירוש' שדעת יחד הוא, ואפשר שכך יפרשו גם התוס' בסוכה גר א הג"ל, ולפי"ז אין הכרח למש"כ האבני נזר הג"ל בהערה 103. 107 פ"ב הי"ד. 108 ע"י ביאור הגר"א סי' תקצ סעיף ה שתיקן מדעתו בתוספתא כדבינו, ובב"י שם ד"ה ומ"ש הרא"ש העתיק את התוספתא כשיבושה. 109 ע"י הערת הגר"א לעיל אות ט ובשורת אבני נזר או"ח סי' תמד סק"ה שנתקשו בביאור החילוק דסו"ס שני מיני קולות הם, ונראה דכוונתו כמש"כ בדרשה פ"ת: "ולא עוד אלא שאין רמיונות שוות שהאחד לשון רתמים והאחד לשון יללה ובכיה, כ"ש תרועה ושברים שמיין אחד ושם אחד", והו' מש"כ כאן דדמי להדדי, ואף שהקולות שונים, מ"מ הם מאותו המין ששניהם קול בכיה. 110 דברי רבינו הובאו ברשב"א וריטב"א להלן כח א. 111 ע"י רשב"א שתי' דבאמת בהר"א סברה הגמ' דאי'צ לשמוע כל השיעור, וכ"כ בעיטור ה'ל' שופר (צט א) ובתוס' רא"ש וריטב"א בסוגיין בשם יש מפרשים. 112 צ"ב דהא כרישא קתני אם קול שופר שמע יצא, ונימא התם צמי דמדלא כתיב אם קול שופר הוא משמע דאף אם שמע משהו קול שופר יצא, ונראה הבודאי לפי כללי הלשון, מה שאמרו אם קול שופר שמע, ביאורו אם רק קול שופר שמע בלא קול הברה (כיון שהדגש הוא על המוקדם, ע"י אילת השחר למלבי"ם פרק כב), דאם היה ר"ל דסגי במשהו קול שופר הול"ל אם שמע קול שופר, דאן לא איכפת לן אם שמע גם קול הברה כיון דסו"ס שמע קול שופר, אבל בסיפא דקתני אם קול הברה שמע לא יצא, ע"כ אי"א לפרש אם רק קול הברה שמע דנה ודאי אינו כלום, וע"כ פירושו כמו שפי' רש"י ששמע קול הברה עם קול השופר, וכאלו קתני ואם גם קול הברה שמע, ומעתה אי נימא דרק בשאין

תקיעה מיקמי דליערבב קלא, תמהני¹¹⁰ ודילמא לית בה שיעור מיקמי ערבוב¹¹¹. ואפשר מדלא קתני אם קול הברה הוא וקתני אם קול הברה שמע, משמע ליה שאם שמע קול הברה אפי' בסוף לאחר שיעור תקיעה אפי"ה לא יצא¹¹². אי"נ קים להו דלא מיערבב קלא בבודות אלא למאן דמאריך טובא ותקע בהו¹¹³.

הא דתנן שופר שנסדק ודבקו פסול, נראה מפירושי רש"י ז"ל¹¹⁴ שהוא מפרש שנסדק כולו לארכו¹¹⁵, וכן הא דתניא¹¹⁶ נסדק לארכו, שנסדק כל ארכו, ולפיכך פסול דלאו שופר הוא כלל¹¹⁷, ואפי' יכול לתקוע בו פסול שאינן אלא הברה¹¹⁸, אי"נ¹¹⁹ משום דלאו שופר הוא כלל אלא כשברי שופר הוא¹²⁰. והאי דקתני דבקו ה"ה שלא דבקו¹²¹ כדקתני ברייתא בשמעתין

שיעור בקול השופר קודם שנתערב לא יצא, נמצא דאין זה כלל קול שופר והול"ל אם קול הברה הוא, והשתא דקתני אם קול הברה שמע, משמע ויש שיעור קודם שנתערב והקול בעצמו קול שופר הוא, אלא שמתוך לקול השופר שמע קול הברה, ואעפ"כ לא יצא. 113 לפי ביאור זה דאף בהוה אמנא צריך לשמוע כל השיעור, אלא דהמקשן סבר דדי בשמיעה כשיעור, נמצא דלמסקנא אין די בכשיעור אלא שצריך שישמע כל התקיעה, ולש"ר הג"ל בהע' 111 דלהר"א סגי במשהו מבואר דלמסקנא צריך כשיעור אבל אי"צ לשמוע כל התקיעה, וכ"כ בפסקי די"ד, והובאו שתי השיטות האלו בסור סי' תקפו, והריטב"א הביא בשם י"מ שיטה שלישית דלהר"א סגי במשהו ובמסקנא צריך לשמוע כל התקיעה. 114 כן דייקו תוס' ד"ה שופר ממה דכתב רש"י דהוה ליה כשני שופרות, וזה דלא כהפ"ה סי' תקפו סק"ת שכתב דדברי רש"י קאי אדיבק שברי שופרות ולא אשופר שנסדק. 115 אינו מבואר אם כוונתו שנסדק רק מצד אחד או שנחלק לגמרי, ע"י בדרשה פ"ז הע' 9. 116 להלן ע"ב. 117 ברש"י איתא דהוה ליה כשני שופרות, ואפשר משום דלרש"י מיירי שדבקו בדבק כדבסמוך, אי"כ הוי שני שופרות, אבל לרבינו שמפרש שדבקו מעצמו הדי סר"ס הוי חתיכה אחת ולא שני שופרות, וע"כ הפסול מטעם אחר דלאו שופר הוא כלל. 118 ר"ל דמה דפסול משום שאינו שופר, הוא משום דבעינן לשמוע קול שופר, וכיון שהשופר הזה שנסדק ודבקו אינו שופר, אי"כ קולו קול הברה בעלמא. 119 נראה דר"ל, דאפי' נימא דלא מיקרי הברה בעלמא, כיון דסו"ס הקול יוצא משופר ואף דלאו שם שופר עליו מי"מ ממין שופר הוא, אעפ"כ פסול משום החפצא, דהחפצא אינו שופר אלא שברי שופר. 120 טעם זה כתב רבינו בדרשה פ"ז, ושם: שברי שופר הם, ועיי"ש הע' 12. 121 כ"כ

נסדק ולא קמ"ל, סד אחר ולא שאפי' ד' ודבקו בד שלא במי. אותו בדב ואין צורן כשמחממי [כו], דוקא ס' מעכב א' שהקול פ' ואפילו ס' שכיון שי השופר וז' לרבי נת התקיעה, קול השו כסתמו דמתני' ! שהוא בע דיבנו גם 123 כמו ש שופר. הע' 34. ובאמת ה' דבוק, ואם ואולי תכוו כך הוא מ' לזה כיון כדרשה ש' (ו ב) דבוק כתבו הרש' הגאונים. וז' פלוגתה ר' בדרשה לר' היינו לפני שא"א לשנ מהל' שופו כתב רבינו דשנים ושל כבעה"מ ש' שעכשו ב' וקול שופר מתני' דלא

17

דאמרי ליה, הא לרבי אבהו דיה לתקיעה כאחת מן הקולות שבתרועה⁶⁸, ואפשר שאף תקיעה דרבי אבהו כתרועה דידיה כשלשה שברים ושלש יבבות, והוא הנכון⁶⁹.

7 [לה, א] הא דאמרינן או אינו אלא תקיעה ותרועה אחת, הכי קאמר שמא מצוה אחת הוא

וצריך לתקוע ולהריע בנשימה אחת⁷⁰ שלא יהא בין תקיעה לתרועה ולא כלום, כשהוא אומר ובהקהיל תתקעו ולא תריעו, הוי אומר כל אחת מצוה בפני עצמה, ואם רצה מפטיק⁷¹, דאי ס"ד → חד הוא, אמר רחמנא פלגא דמצוה עביד ופלגא לא תעביד, והכי איתא בפרק החליל⁷², ורש"י

לומר, וז"ל: יש שהיו סבורין לומר דלר' אבהו לא בעי ג' שברים וג' יבבות, ולא בעינן שלשה בחד מינייהו אלא היכא דהוי שברים לחוד או יבבות לחוד, אבל כי הוי תרוייהו לא, דאיהו לא אתא לאוסופי בשיעור תרועה ותקיעה שהיא כתרועה, אלא שבא לומר שנעשה תרועה משברים ויבבות, ובשתייהן כשיעור תרועה דתנא דידן או דתנא ברא, עכ"ל, וביאור הדברים, דמה שצריך שלשה שברים או שלש תרועות, אין זה משום דבפחות משלשה לא מיקרי שברים ותרועה, דבאמת גם אחד קרוי שבר ותרועה, אלא דכך קבלו הלכה שהתרועה שבתורה צריך שתהא בת ג' קולות, וכיון דלספיקיה דר' אבהו בעינן גנוחי וילולי סגי מדינא בג' קולות שיש בהם גנוחי וילולי, אלא שלמעשה תיקן ר' אבהו כאותו שיעור שהיו עושים שברים ותרועה קודם תקנתו, ולפיכך עושים שלשה שברים ושלש תרועות, אבל הדין שצריך להאריך בתקיעה סבר רבינו השתא שהוא כשיעור שהתרועה צריכה להיות מדינא, ולא כשיעור התרועה שעשה למעשה. ועי' דיטב"א שם שדחה דלעולם ליכא גניחה בפחות מג' שברים כדמשער [כצ"ל] תנא ברא ולא יללה בפחות מג' יבבות כדמשער תנא דמתני', והיינו דס"ל דגניחה ויללה לא הוי כלל בפחות משלשה, ולר' אבהו צריך מדינא שלשה שברים ושלש תרועות. 68 לכאורה צ"ב דהא לעיל כתב רבינו בהדיא דלכו"ע תקיעה כתרועה, ושלא מצינו מי שחלק בזה דכך נאמרה הלכה דתקיעה כתרועה, ונראה דהשתא ס"ל לרבינו דגנוחי וילולי אין זה תרועה אחת שעשויה משני קולות, אלא שתי תרועות הן, ונסתפק דילמא כוונת התורה לעשות שתי תרועות, אבל מה שנאמרה הלכה דתקיעה כתרועה היינו כתרועה אחת, ומש"כ "לא אשכחן וכו'", ר"ל דלא אשכחן שהתקיעה תהיה כהתרועה הנעשית אלא לתנא דמתני' או דברייתא, אבל לר' אבהו לא בעינן כשתי תרועות. ועי' לעיל הע' 64 דהר"ן כתב דילפינן מקרא דשיעור תקיעה כתרועה, ונראה דלרבינו לא מקרא ילפינן דק מהלכה, דאם מקרא, א"כ אף אם גנוחי וילולי שתי תרועות הם, צריך שהתקיעה תהיה כשתייהם, שהרי הוקשה ההעברה לתרועה, אבל אם הוא מהלכה איש, דכך נאמרה הלכה דתקיעה כתרועה אחת, ולא כתרועות הנעשות. 69 וכן הם דברי רבינו בדרשה פ"ח, אך אינו מבואר למה חזר בו מהסברות שהזכיר תחילה לצד שאין צריך להאריך בתקיעה כשיעור השברים והתרועה, ולכאורה אפשר לבאר בכמה אופנים. ד"ל חזרו בי מן הסברה הראשונה שכתב דלר' אבהו אין צריך מדינא שלשה שברים ושלשה יבבות, וס"ל כהריטב"א (ע"י הע' 67), או דחזרו בו ממה שסבר

דאין צריך להאריך אלא כהתרועה שצריכה מדינא וס"ל השתא דצריך להאריך כהתרועה שעושה למעשה. ומה דחזרו בו מן הסברה השנייה גם יש להסתפק, ד"ל דס"ל השתא כהר"ן דילפינן מקרא דשיעור התקיעה כתרועה וא"כ בעינן כשתי תרועות (כנ"ל בהע' 68), או דס"ל דההלכה נאמרה דשיעור התקיעה כשתי תרועות, או דס"ל דגנוחי וילולי אינם שתי תרועות אלא תרועה אחת, ולפיכך צריך להאריך כנגד הגנוחי והילולי, אמנם מדברי רבינו בדרשה פ"ח מוכח דבחזרתו ס"ל דמהות התרועה היא שברים תרועה מדתלה הדין דאין להפסיק בין השברים לתרועה בדין שצריך להאריך בתקיעה כשניהם, ואם שתי תרועות הן אינו מובן מה ענין זה לזה, וכן מוכח דס"ל דצריך להאריך בתקיעה כתרועה הנעשית מדכתב שם וצריך כל אחד לשעוריה תקיעה כתרועה דנפשיה, ומשמע דמהאי טעמא צריך להאריך כהש"ת, ואם ס"ל בחזרתו כהריטב"א דמדינא צריך שלשה שברים ושלשה יבבות, למה הוצרך לכך שצריך להאריך כתרועה דנפשיה, והרי אם ס"ל דמהות התרועה היא שברים תרועה וצריך שלשה ושלשה, הרי פשוט שצריך להאריך ככל הש"ת, ואפי' לא היה צריך להאריך כתרועה דנפשיה, ועיי"ש בדרשה הע' 82. 70 עי' בסמוך דמביאר שילרבינו האי תנא אתא לאפוקי משיטת ד' יהודה בסוכה גג ב, ומוכח דלרבינו אליבא דר' יהודה צריך לתקוע ולהריע בנשימה אחת, וכ"כ לגלג ד"ה ומסתברא ובדרשה פ"ח (עיי"ש הע' 45). וכ"כ תוס' בערכין י א ד"ה אין, אבל דש"י בסוכה שם ד"ה ולא כלום ביאר דלר' יהודה לא היה מפסיק בינתיים אלא כדי נשימה, ותוס' שם נד א ד"ה מהו כתבו דצריך להפסיק כדי נשימה, ועי' מש"כ המאירי בסוגיין ובמגן אבות הענין השני. 71 מבואר דאם דצה יכול לעשותם בבת אחת וכשיטתו לעיל כו א, עיי"ש הערה 102. 72 סוכה גג ב, ומבואר בהדיא דרבינו מפרש דהאי תנא אתא לאפוקי מדעת ר' יהודה, דסברא זו ולא אמר רחמנא פלגא דמצוה עביד וכו', סברת רבנן היא בגמ' שם לאפוקי מדר' יהודה, ועי' הע' הגדא"ז כאן שכתב דהתוס' שם נד א ד"ה מהו פירשו כרבינו, וצ"ע דבדבריהם מפורש דהברייתא דיון אחיזא גם כר' יהודה, שהרי הביאו ממנה דאיה דלר' יהודה צריך להפסיק בינתיים, וכנראה כוונת הגדא"ז דהתוס' אינם מפרשים כרש"י דההוי"א היא דאין צריך תקיעה, אלא כרבינו דההוי"א היא שצריך לתקוע בנשימה אחת, אלא דלרבינו בזה פלגי ד' יהודה ורבנן דהברייתא לאפוקי מדר' יהודה אתא, ולהתוס' לא בזה גזלקו, אך זה צ"ע רב, דנמצא לפי"ז דלהתוס' מסקנת הברייתא כאן דאף לר'

ז"ל פירש תקיעה בפני עצמה כו' ולא תימא
 חדא הוא וה"ק היו תוקעין תרועה כו' ותמנהיג⁷³
 עליו ז"ל ג' ⁷⁴ (ל) גירסתו ⁷⁵ של ר"ח ז"ל ⁷⁶ כך היא, ישלש
 תרועות דראש השנה ⁷⁷ שתיים מדברי תורה
 ואחת מד"ס, זכרון תרועה ⁷⁸ יום ⁷⁹ תרועה
 מה"ת, פי' ⁸⁰ דבראש השנה עצמו כתיבי,
 והעברת שופר תרועה מד"ס ⁸¹, פי' ⁸⁰ דגמרי
 ליה רבנן מיובל באסמכתא בעלמא ⁸² דתרועה
 תרועה ⁸³, אבל לא נאמרה למשה אלא חדא ג"ש
 דתרועה תרועה דמדבר ⁸⁴, אלא דרבנן אסמכוה
 עלה אף הך ג"ש, משום דתרועה נמי היא, כי
 היתה דמדבר שנאמרה למשה מסיני, אבל

תעבירו שופר לא גמרי כלל כיון דלא כתיב בה
 תרועה, ור' שמואל בר נחמני ⁸⁵ אמר אחת
 מד"ת ואחת מד"ס ⁸⁶, פי' מג"ש דרבנן,
 שבתון זכרון תרועה מד"ת, שופר תרועה ⁸⁷
 מד"ס, יום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא
 בא ⁸⁸ ביום ולא בלילה, ואעפ"כ כיון דבראש
 השנה גופיה כתיב אסמכוה ביה רבנן, ולא קרי
 מד"ס אלא אותה של ג"ש שהיא אסמכתא
 דסופרים, אבל הא פשטיה דקרא הוא ⁸⁹, וסופרים
 הוא דדרשי ליה למלה אחרת ⁹⁰, ביום ולא
 בלילה, ואית דגדסי ⁹¹ ושתים מד"ס, והכל
 אחד, והא דאמרי הני תנאי ⁹² דלא גמרינן מיום
 הכפורים אלא אסמכתא נינהו, אע"ג דגמרי' מיום

הגהות הגד"ז: ג) כונתו דמפרק החליל מוכח דלא כפירש"י דאז אינו הוא דנימא דתקיעה הוא תרועה.
 אבל עיין פירש"י שם (דנ"ג ע"ב) דגם שם מפרש כפירושו בכאן בהא דותקעתם תרועה, ועיין בתוס' שם דניד
 ע"א ד"ה מהו דתימא דפירושו הא דכאן כפי' הרמב"ן אלא דבזה התוס' מפרשים כפירש"י שם בד"ה ולא כלום
 דגם לר' יהודה מפטיק כדי נשימה ולא כמו שכתב הרמב"ן כאן בסוף ד"ה ומסתברא, ע"ש.

יהודה צריך הפסק משום דכתיב תתקעו ולא תריעו,
 וזה נסתר מהגמ' בסוכה שם דאליבא דר' יהודה אין
 ראייה מהאי קרא משום דההוא לסימנא בעלמא, וע"כ
 צ"ל דגם התוס' מפרשים כרש"י, ומה שהוכיחו
 מהברייתא כאן כוונתם רק דמלשון הברייתא תקיעה
 בפני עצמה ותרועה בפני עצמה משמע שצריך שני
 קולות, ועיין שו"ת אבני נזר או"ח סימן תמד סק"ג.
 73 "ותמנהיג עליו ז"ל" — בד"ד תיבות אלו כתובות
 בתחילת פיסקא הבאה, אך נראה שמקומן כאן כמו
 שתקמו בדפו' מאוחדים. 74 ע"י בארוכה ברשב"א
 ור"ן כאן, וע"י הערת הגד"ז, ומש"כ דרש"י בסוכה
 מפרש כמו שפי' כאן הוא תמנה, דבע"כ כוונתו שם
 שתקיעה ותרועה נעשים כאחת, ולא דהם היינו הך,
 דהא ודאי דלר' יהודה תוקעים גם תקיעה וגם תרועה,
 וע"י רש"י ערכין י א ד"ה ותקעתם, וצ"ע. 75 כל
 הענין הובא ברשב"א בשם רבינו, ובסתם בחי' הר"ן.
 76 לפנינו להלן ע"ב. 77 לפנינו: נאמרו בר"ה, וע"י דק"ס.
 78 כ"ה גם ברשב"א ור"ן, בר"ת לפנינו: שבתון זכרון
 תרועה. 79 צ"ל: ויום, 80 דברי רבינו, 81 כג"י
 כ"מ שבדק"ס אות צ, ודלא כג"י שלפנינו והיא גרסת
 רש"י: שבתון זכרון תרועה והעברת שופר תרועה מדברי
 תורה, יום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא בא, וכנראה
 לא ניתא להו בגי' רש"י, דאיך אפשר לחמר דוהעברת
 הוי דבר תורה, הא לית ליה גו"ש דשביעי שביעי
 וליכא למילף מיובל, ע"י יום תרועה וטורי אבן ופני'
 ורש"ש שעמדו על קו' זה. 82 צ"ב מה הכריחו
 לרבינו לפרש דהוי אסמכתא בעלמא דהא לשון הר"ח
 כך הוא: כלומר בג"ש גמר לה מיובל ולא בד"ה
 עצמה כתיב, ולכאורה אפשר לפרש דהוי גו"ש ממש
 ולא אסמכתא וקרי ליה דברי סופרים משום דנלמד

מדרשה, ע"י רמב"ם ספר המצוות שודש שני, ואף
 לרבינו שתולק שם, אינו אלא בהבנת כונת הרמב"ם,
 אבל מודה הוא דבלשון הגמ' כך הוא כדאימא כהרי"א
 בסנהדרין פח ב, ונראה דכאן א"א לומר כן דהא בגמ'
 להלן פריך להאי תנא מנא ליה ביום ולא בלילה ומשני
 דגמד לה מיום הכפורים, והקשו דנילף מיוהכ"פ גם
 לפשוטה לפניו ולאחריה, ומוכח דעד השתא סברה הגמ'
 דלא ילפינן מיום הכפורים, וע"כ דמה שאמר התנא
 מדברי סופרים היינו מדרבנן, וע"י עוד הערה 92.
 83 "דתרועה תרועה" — ב' מלים אלו ליתא ברשב"א
 ור"ן. 84 היינו לפי הה"א, אבל למסקנא דילפינן
 ביום ולא בלילה מיוהכ"פ ע"כ דכן נאמרה למשה,
 ומ"מ לא ילפינן מינה למנין התרועות, כמש"כ רבינו
 בסמוך. 85 כן בכ"מ בדק"ס אות ק ובר"ח הע"ר,
 לפנינו נז': ר' יונתן. 86 בר"ת לפנינו ליתא גירסא
 זו רק הגי' שמביא רבינו להלן בשם "ואית דגרסי",
 87 צ"ל: והעברת שופר תרועה. 88 כג"י כ"ב בדק"ס
 אות ק, לפנינו: והעברת שופר תרועה מד"ת, שבתון
 זכרון תרועה ויום תרועה יהיה לכם לתלמודו הוא בא,
 בספרי בהעלותך עג: שבתון זכרון תרועה מד"ת,
 והעברת שופר תורה יום תרועה יהיה לכם לתלמודו
 הוא בא. 89 ד"ל דלכאורה קשה מאי דאמר אחת
 מד"ת ואחת מד"ס, והרי מודה הוא דשלש תרועות
 בר"ה, וקאמר דמה שאמר מד"ס היינו דין דרבנן
 שדרשוהו כעין דרשה דאורייתא, משא"כ התרועה
 השלישית אינה מדרשה כלל, רק דין דרבנן שתקנוהו
 כנגד מספר התרועות, ופשטיה דקרא מורה על לשון
 תרועה, ואין כאן דרשה. 90 בר"ן: למילתא אחריתי.
 91 כ"ה בר"ת לפנינו, ע"י הע' 86. 92 לשון "הני
 תנאי" קשה דהרי בגמ' הובא רק בשם ר' ישמעאל

הכפורים לב
 ס"ל ליתן בו
 של זה בזה
 הא דאק
 הוא וקא
 כרבי יהודו
 ולא כלום ⁹⁶
 ורבינא דר
 דליקשו על
 דלר' יהודו
 ג"ל ⁹⁸ דאפ
 ביניהן יצא
 שאין כאן
 לפניו ופ
 לפיכך לא
 אחרות בא
 הגהות הגד"ז
 בנו של ר'
 למסקנא דג
 לביים ולא
 התרועות,
 סופרים, כ
 בלילה מנ
 הכפורים
 סופרים כו
 דגמרינן מ
 שבברייתא
 בזה, זנדא
 הפרשיות
 אלא דחשי
 וא"כ הוי
 ג ב.
 (י א) שפ
 אבהו לשי
 זו, וסיים
 קושיותיו
 רשב"א ו
 לשיטתו
 קבלה בו
 מהי תרו
 לכל השי
 ר' אבהו
 (א) ביאר
 ישראל
 למיעבד,

וכבר כתבתי לך ¹⁰⁰ מה שאמור בתוס' ¹⁰¹ בענין זה, ויש ¹⁰² לנו סיוע בדבר.

→ **7** ומסתברא ¹⁰³ שאין להפסיק כלל בתשר"ת בין שברים לתדעות, דכיון דמשום דילמא גנח וייליל הוא, א"כ הכל תרועה אחת ואין להפסיק בין התרועה עצמה, ואם הפסיק נפסקה, וליתיה לשיעוריה ואינה עולה, וק"ו הדבר דהא לדבי יהודה (ד) דאמר תקיעה ותרועה אחת היא כלומר מצוה אחת אמרינן אין בין תקיעה לתדעות ולא כלום, כ"ש דשברים ותרועה בסימן התשר"ת שהכל תרועה אחת ממש שאין בין שברים לתרועה ולא כלום ¹⁰⁴. וכתב הרב רבי יצחק בן גיאת ז"ל ¹⁰⁵ ותוקע תשר"ת ותר"ת ותש"ת ¹⁰⁶ שלשה פעמים, נמצא כל בבא שלש שלש שלש שהם עשרים ושבעה, דתרועות דתשר"ת [ושלשה] ¹⁰⁷ שברים אחת הן.

והוי ¹⁰⁸ יודע שאין פירוש השברים שישבור

הכפורים לביום ולא בלילה ⁹⁸, משום דאינהו לא ס"ל ליתן בג"ש האמורה של זה בזה ואת האמור של זה בזה אלא ללמד שיהיו שוין בדינן ⁹⁴.

הא דאקשינן עליה דרבי אבהו ודילמא ילולי הוא וקא מפסיק, קשיא לן, והא לית הלכתא כרבי יהודה דאמר ⁹⁵ אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום ⁹⁶, ואי נמי איתא, מנא להו לרב עזרא ורבינא דרבי אבהו כרבי יהודה ס"ל כי היכי דליקשו עליה ⁹⁷, ועוד דהוה לן למימר בגמרא דלד' יהודא קאמרי ולא לאקשווי סתם. לפיכך נ"ל ⁹⁸ דאפי' לרבנן מקשו, דנהי דאם הפסיק ביניהן יצא, אבל בהפסק כי האי גוונא לא יצא, שאין כאן תקיעות על הסדר שאין כאן פשוטה לפניו ופשוטה לאחריה בלא הפסק שבנתים, לפיכך לא יצא דהואיל ותקע לשם מצות תקיעות אחרות באמצע ⁹⁹ הרי הפסיק בנתים ולא יצא.

הגהות הגרא"ז : (ז) סוכה נ"ג ע"ב.

השיטות, וא"כ הקשה שפיר דגם לשיטת ר' יהודה יש לחשוש. ⁹⁸ כ"כ רבינו במלחמות שם ובדרשה פ"ח (עיי"ש הע' 49), ועי' גם לעיל כו א הע' 73. ⁹⁹ עי' רשב"א ד"ה ודילמא גנחתי שהביא בשם רבינו: דהא תקע ביניהן תקיעה אחת לשם מצוה, והבין דשיטת רבינו דרק תקיעה לשם מצוה פוסלת, והקשה השתא הפסיק בה תקיעת שיר או של גביחות וכדברים ומלאכות לא הפסיד ויצא, ותקיעה אחת בינתיים הפסיד ולא יצא, ותירץ דזו שהיא לשם מצוה חשובה לאפסוקי ואינך דלא מצות תקיעה לא כההיא דנבחים ג ב דבת מינה מחזיק בה דלאו בת מינה לא מחזיק בה, אמנם בדרשה פ"ח (עיי"ש הע' 65) כתב רבינו בהדיא דגם אם תקע כמתעסק הוי הפסק, וכ"כ בשמו הטור סי' תקצ והרשב"ץ, וע"כ מש"כ כאן אין כוונתו דרק מה שהיא לשם מצוה פוסל, אלא שכאן מיירי באופן זה, אבל אף בלא זה הוי הפסק כל שתוקע שלא לשם מה שמצווה עכשיו. ¹⁰⁰ לעיל כו א ד"ה וזה הפי'. ¹⁰¹ צ"ל בתוספתא, עי' לעיל שם הע' 69. ¹⁰² אולי צ"ל: דיש. ¹⁰³ כל הענין כתב רבינו גם בדרשה פ"ח, עיי"ש. ועד „וליתיה לשיעוריה“ הובא בשם רבינו בארחות חיים דין תקיעת שופר אות יא. ¹⁰⁴ עיין בדרשה שם הע' 90-91. ¹⁰⁵ ח"א עמ' כו הביאו רבינו גם בדרשה שם, להוכיח דאין להפסיק בין השברים לתרועה. ¹⁰⁶ צ"ל: ותש"ת ותר"ת. ¹⁰⁷ כצ"ל, וכ"ה גם בדרשה. ¹⁰⁸ מכאן אינו בריצ"ג ודברי רבינו הם. אבל בארחות חיים דין תקיעת שופר אות יא ובכל בו סי' סד ומשם בב"י סי' תקצ העתיקו גם את זה בשם הריצ"ג, וכנראה לא ראו את ספרו של

בנו של ר' יוחנן בן ברוקה. ⁹³ יש לעיין, דלכאורה למסקנא דגם תנא דברייתא זו יליף גז"ש מיום הכפורים לביום ולא בלילה, דילמא באמת גמרינן גם למנין התרועות, זמ"ש מדברי סופרים, היינו מדרשה שדרשו סופרים, כנ"ל בהע' 82. וצ"ל דמדפריך בגמ' ביום ולא בלילה מנא ליה, ולא אסיק אדעתיה דגמרינן מיום הכפורים ש"מ והגמ' ידעה דמה שאמר התנא מדברי סופרים כוונתו לדרבנן, וא"כ לא מסתבר שכשתירץ לו דגמרינן מיום הכפורים חזר בו. ⁹⁴ ולשיטת התנא שבברייתא הראשונה ילפינן גם ליתן את האמור של זה בזה, ונראה דס"ל דבגז"ש אין הביאור דכיון דבשתי הפרשיות כתובה אותו מילה ילפינן לדיניהם זה מזה, אלא דחשיב כאילו מלה זו כתובה גם בפרשה השניה, וא"כ הוי כאילו כתוב ברי"ה ג תרועות. ⁹⁵ סוכה נג ב. ⁹⁶ כוונתו להקשות על שיטת בעל המאור (י א) שפי' דקי' הגמרא היא מפני מה לא חשש רבי אבהו לשיטת ר' יהודה, עי' בדרשה פ"ח שהביא שיטה זו, וסיים דיש לו עליה קושיות גדולות, וזכאן פירש קושיותיו וכן כתבם רבינו במלחמות (יא א), ועי' רשב"א וריטב"א. ⁹⁷ אולי אפשר לבאר דרבינו לשיטתו בדרשה פ"ח שביאר דר' אבהו ראה שאין להם קבלה בתרועה עמד ותקן, וכוונתו דראה ספק לדינא מהי תרועה (עיי"ש הע' 33), אבל לא שהשש ר' אבהו לכל השיטות, ומשו"ה הקשה מהיכי תיתי להקשות על ר' אבהו שיחוש לשיטת ר' יהודה, אבל הבעה"מ (יא א) ביאר דמה שתיקן ר' אבהו הוא משום דכיון דזכרון ישראל לאביהם שבשמים הוא הכי עדיף לכתחילה למיעבד, וביאור דבריו, דבשופר דאוי לצאת ידי כל

פנ זה [ה] בו לז כן וא וב וכ מו וז מ מן ש ב א ל ב ב כ א ה ע ה ד ד ל ג צ נ ו ז ז

יצא¹¹⁷, אבל תקיעה מזה ותרועה מזה כלומר אחר כך יצא. לפי ששמען על הסדר. ויש נוסחא מפורשת¹¹⁸ תקיעה מזה ותרועה מזה בזה אחר זה יצא.

[לה, א] מאי שנא הני אילימא משום דכתיב¹¹⁹ ביה קראי והאמר ר' חננאל כו'. רש"י ז"ל¹²⁰ מפרש דמפסקי מוספין קאמר, ולא דאיך לי¹²¹ דמאי קושי' מקראי דמוספין, הא איכא כמה קראי דמלכיות וזכרונות ושופרות דהוה להו ל', ואפי' בדיעבד לרבי יוחנן בן גורי הוה להו תשע¹²², והיכי קס"ד דמשום קראי דמוספין קאמר ושבקי הני דנפישו, ועוד דהו"ל לתרוצי אלא משום קראי דמלכיות וזכרונות ושופרות ולא לימא משום דאזושי ברכות, דמשמע קראי ליכא אלא ברכות הוא דאזושי בעצמן מפני שהן תשע, ועוד דמאמר' אילימא משום דכתיב ביה קראי והאמר רב חננאל כו', משמע דלרב חננאל לית בהו קראי כלל, ואני תמיה עוד ומי הזכיר במוסף שיזכיר פסוקים כלל ואפי' לכתחלה, אלא אומד מוסף יום פלוני

הקול ויפסיק, אלא שבר כאדם הגונח משברו מכאב לב, והן יבבות ארוכות¹⁰⁹ וטועין התוקעין המפסיקים אותם לגמרי¹¹⁰.

ושוב מצאתי בתשובת ר"ת ז"ל¹¹¹ שלשה שברים בנשימה אחת עבדינן להו דבמקום תרועה קיימי, אבל ג' שברים ותרועה דתשר"ת לא מסתברא¹¹², דגנוחי ויילולי בחדא נשימה לא עבדי אינשי, ע"כ. ואין דבריו נכונים¹¹³ דהא תרועה היא, ואי אפשר להיות בה הפסק בשום פנים, ולא מיחלקי גנוחי ויילולי מפשוטא ויילולי או גנוחי דר"י, ואעפ"כ צריך לעשותן בנשימה אחת. L

[לה, ב] ה"ג בכולהו נוסחי שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא. מתשע בני אדם כאחד לא יצא¹¹⁴, ולא משום דתרי קלי לא משתמעו כמ"ש רש"י ז"ל¹¹⁵, אלא ט' תקיעות היינו סדר תקיעות ג' של שלש שלש דאינון תשע, ולא יצא משום דשמען כאחת ואנון בעינן פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה ותרועה בנתיים¹¹⁶, וזה אינון סדורות כסדרן לפיכך לא

דול. ואף רבנןן זה אין נפק"מ בפלוגתא זו כיון דבלא"ה לא יצא לרבינו משום דבעינן על הסדר, מ"מ יהיה נפק"מ במה שכתב הרשב"א בשם רה"ג דאם תקעו שלשה בני אדם כאחד זה תשר"ת וזה תר"ת וזה תש"ת, ונמצא ששמע שלש תקיעות ביהו ושולש תרועות ביהו, דבכה"ג אין חסרון מצד הסדר (עיי' הע' הבאה), מ"מ אליבא דהרשב"א לא יצא דאינון שומע שלש תקיעות, ואליבא דרבינו יצא, ועיי"ש ברישב"א שהביא שתי שיטות בזה. 116 משמע דהחסרון הוא רק משום הסדר שבכל בבא, אבל שלשת הבבות אין בהם דין סדר, וכ"ה בהדיא בדרשה פ"ח: שאין הסדר אלא בתרועה שתהא תקיעה לפניו ותקיעה לאחריה, אבל שלש התרועות שרמוזה להן התורה אין להם חבור ולא סדר זו עס זו כלל, ועיי"ש שהרישב"א חולק על זה. 117 וכ"כ תוס' ד"ה מתשעה והר"י מלונג' (גנוי יראשונים עמי מה) זעיר. ובדעת רש"י שיצא אף שלא שמען על הסדר, כתב באבני נור או"ח סו"ס תמד ובספר ציננים לתורה כלל לה, שכל מקום שצריך סדר העיקר הוא שלא יהיה סדר הפוך, אבל בבת אחת שפיר דמי. 118 כ"ה בבה"ג וריצ"ג ורי"ף הנ"ל. 119 כן הוא גירסת רבינו גם במלחמות (ח ב) ובדרשה פ"ב (עיי"ש הע' 24), לפנינו: דנפישו, בדפ"י מאותרים של תירושי רבינו תקנו ע"פ הגי' שלפנינו. אמנם במלחמות מפורש דרש"י הוא ששינה את הגירסא: דנפישו. 120 ד"ה כיון שאמר. 121 כל העינן גם במלחמות שם. ועיי' גם רשב"א ורישב"א ור"ן זמאירי. 122 לעיל

הריצ"ג רק מתוך דברי רבינו, וסברו דגם זה מדברי הריצ"ג, ועיי' ביצחק ירנן. 109 ר"ל כמשי"כ בדרשה ספ"ח דאין ההפרש בין שברים לתקיעה בין ארוך לקצר, אלא שזה קול פשוט סופו כתחילתו וזהו קול שבור בעיני המיילל. 110 משמע דאין להפסיק כלל בין שבר לשבר אלא לתקוע הכל בכח אחד, עיי' בדרשה שם הע' 111. 111 הביאו רבינו בדרשה פ"ח, עיי"ש הע' 85. 112 עיי' בדרשה הע' 86. 113 וכן הקשה עליו בדרשה, עיי"ש. 114 כ"ה גי' הבה"ג ד"ל לח ג והר"ת והר"ף (יא ב) והרמב"ם פ"ג מהל' שופר ה"ו וריצ"ג ח"א ע"מ לא ועיטור הל' שופר (קב ג) ועו"ר, ולאפוקי מגי' רש"י ד"ה מתשעה שגרס "יצא". 115 שם אליבא דגירסא זו, והקשה עליה דהא אוקימנא דתרי קלי מתרי גברי משתמע, ומבואר דס"ל דתרי קלי משתמעו גם בשני סוגי קולות וגם שאפשר לשמוע כל התשעה קולות, והיינו דמה שאמרו תרי קלי משתמעו פירושו ששניהם נשמעים, אבל הרשב"א כתב דתרי קלי משתמעו היינו רק בשני קולות שוים כגון שתי תקיעות ושתי תרועות, וגם אז רק קול אחד מהשנים נשמע, ומשו"ה יב"ד לא יצא, ויש לעיין דלכאורה נחלקו במציאות, דלרש"י ורבינו אפשר לשמוע ט' קולות שונים ולהרשב"א אף בשני קולות שוים א"א לשמוע רק אחד מהם, ונראה דודאי כל הקולות נשמעים אלא דאי אפשר להבחין במנינם, ולרבינו כיון ששומע כל הקולות סגי בכך, ולהרשב"א צריך שיבחין ששומע תקיעה ותרועה ואת מנינם, ולא סגי כששומע קול רעש

כיון ששנינו במשנתנו שיעור תקיעה כתרועה⁷⁷ ותרועה שלש יבבות, וקתני בדייתא שיעור תקיעה כתרועה ותרועה שלשה שברים, ש"מ דהכי גמירי הלכה⁷⁸ דשיעור תקיעה כשיעור התרועה, בין שתהיה התרועה ילולי או גנוחי, הילכך לר' אבהו דאמר תרועה היינו גנוחי וילולי, שיעור תקיעה דידיה כשיעור תרועה דידיה דהיינו שברים ותרועה⁷⁹, וצריך כל אחד לשיעוריה תקיעה כתרועה דנפשיה⁸⁰, וכשתוקע

תשר"ת צריך להאריך בתקיעות שבו כדי שלשה שברים ושלש יבבות שהיא תרועה שבו⁸¹, ולפיכך⁸² אם הפסיק בתשר"ת בין שברים לתרועה פסול⁸³ דהא הפסיק בתרועה גופיה, והרי הוא כאלו עשה יבבא אחת והפסיק ועשה יבבא אחרת⁸⁴. וז"ל רבי⁸⁵ תם בתשובת → שאילה, שאמר שלשה שברים בנשימה אחת עבדינן להו דבמקום תרועה קיימי, אבל שלשה שברים ותרועה דתשר"ת לא מסתבר⁸⁶, ודגנוחי

אינם לקיום המצוה. ואולי י"ל דדברי הריב"א הם אחר תקנת ר' אבהו, אבל לפני תקנת ר' אבהו היו תוקעים הכל על סדר התפילה והוא מעיקר הדין לפי תקנת חכמיהם, ועל זה הקשה רבינו דאם יש פסול גם בהפסק בין יבבא לכבא, אי"כ גם קודם תקנת רבי אבהו אין לתקוע על סדר התפילה למי"ד שאם שהה כדי לגמור את כולה תזוז לראש. 77 ר"ל לאוקימתא דאביי דמתני' ה"ק שיעור תקיעה כשיעור שלש תרועות (עי' לעיל). ומבואר דס"ל לרבינו דתני אביי קאי גם למסקנא וכפי' רש"י ותוס' ודלא כהראב"ד בהשגות פ"ג מהל' שופר ה"ד ובדרשה לר"ה עמ' מז דלמסקנא מתני' ה"ק שיעור התקיעה כשלש תרועות ופליגי רק בשיעור התקיעה. 78 כ"כ רבינו בחידושים לג ב ד"ה והוי יודע. 79 בדין זה נסתפק רבינו בחידושים שם, וכאן כתב כנסקנת דבריו שם, עיי"ש. 80 ד"ל דאם מאריך בתרועה צריך להאריך בתקיעה כנגדה דכש"כ בהדיא הרשב"א, אבל לכאורה צ"ב דמשמע דמטעם זה קאמר דצריך להאריך בתקיעה כנגד השברים תרועה, ומה ענין זה לזה, והרי מה דצריך לעשות שברים תרועה היינו משום דילמא זוהי התרועה ולפיכך צריך להאריך בתקיעה כנגדם, דאפי' לא היה צריך להאריך בתקיעה כתרועה דנפשיה היה צריך להאריך כנגד השברים תרועה. ונראה דהנה בחידושים שם כתב רבינו בתחילה סברא דאין צריך להאריך כנגד שניהם משום דאי נמי גנוחי וילולי לא גמר רבי אבהו דגנח תלת זיליל תלת אלא דשיעורא דקמאי תקין, ועיי"ש בהע' 67 דביארנו דאף אם השברים הם גניחה זילילה אין צריך שלש מזה ושלש מזה אלא דסגי בשלש בין שניהם, ורק שלמעשה תקין רבי אבהו לתקוע שלש ושלש, ומה שצריך להאריך בתקיעה כתרועה היינו רק מה שהתרועה צריכה להיות מצד הדין ולא מה שהיא מאריך בה, ומה שחזר בו בסוף דבריו ע"כ דס"ל דצריך להאריך כתרועה דנפשיה, וזהו מש"כ כאן. 81 וכ"כ תוס' לג ב ד"ה שיעור ואו"ז ח"כ סי' רסט ועי"ד, וכ"כ בטור סי' תקצ. 82 משמע שזוהי זה תלוי בדין הקודם, ולכאורה אין מובן מה ענין זה לזה, הא מה דצריך להאריך כנגד השברים תרועה הוא משום דצריך כל אחד להאריך בתקיעה כתרועה דנפשיה וכו' וכו' להע' 80, ומה דאיה יש מזה דאסור להפסיק ביניהם, ונראה דהנה בחידושים שם כתב רבינו קודם שחזר בו עוד טעם למה אין צריך

להאריך בתקיעה כנגד השברים תרועה, ולא אשכחן תקיעה כתרועה אלא לדעתא דתנא, הא לרבי אבהו היה לתקיעה כאחת מן הקולות שבתרועה, וביארנו שם בהע' 68 שכונתו דרבי אבהו לא נסתפק אם מהות התרועה של התורה היא שברים תרועה, אלא דשמא כונת התורה שנעשה שני מיני תרועות, וכשבאמרה הלכה דתקיעה כתרועה לא נאמר אלא כתרועה אחת, ונמצא דכשחזר בו רבינו במסקנת דבריו, אין די שיהזור בו רק מהסברא הראשונה ויסבור דצריך להאריך כתרועה דנפשיה, דאפי' הכי אם השברים תרועה שתי תרועות הן סגי שצריך כאחד מהם, דמה שהוא עושה עוד תרועה אין זה מאריך בתרועה שצריך להאריך בתקיעה כנגדה, וע"כ דהזכיר בו רבינו גם מהסברא השנייה, ז"ל דר' אבהו נסתפק דילמא מהות התרועה היא קול אחד של שברים ותרועה, ולפיכך אי די שאריך כאחד מן הקולות, וע"כ לפי"ד אין להפסיק בין השברים והתרועה, והיינו מש"כ כאן ולפיכך וכו', ומיהו גם להסבורים להלן דיש להפסיק בין השברים לתרועה, אין הכרח דלשיטתם אין צורך להאריך בתקיעה כנגד השברים והתרועה, דאפשר דלדעתם נאמרה הלכה דתקיעה תהיה ככל מעשה התרועה גם אם צריך שתי תרועות. 83 מבואר בהדיא בדברי רבינו דאף בדיעבד פסול וכמו שכתב הריב"ש סי' לט ורבינו ירוחם נ"ו ח"ב, וכ"כ החזו"א סי' קלו, ודלא כב"ה סי' תקצ ד"ה ומ"ש שהוא שכתב דהריב"ש לא מצא זה בהדיא בדבריהם אלא שהיה משמע לו כך, ולא ראה הב"ה דברי רבינו כאן שמפורש בהדיא ועי' גם ריטב"א שכתב דפסול. 84 כ"כ רבינו גם בחידושים לד א ד"ה ומסתברא דהרבא העתו ברין ובמ"מ פ"ג מהל' שופר ה"ג ובשו"ת הריב"ש סי' לט. 85 הביאו רבינו גם בחידושים שם. והתשובה הרבאה במחזור ויטרי עמ' 386 ובסמ"ג עשין מב ובראב"ה ח"ב עמ' 239 ובמרדכי ר"ה רמז תשך. 86 אינו מסויר בהדיא אם כונתו דלא מסתבר שצריך להפסיק (אבל אם רוצה יפסיק), או לא מסתבר שאפשר להפסיק, וממה שכתב דגנוחי וילולי בתנא נשימה לא עבדי אינשי, משמע לכאורה דאסור להפסיק, אבל מדברי הראשונים נראה שנחלקו בזה דהטור סי' תקצ כתב בשם ר"ת ולא עבדינן בנשימה אחת, ומשמע דצריך להפסיק ביותר מכדי נשימה, וכ"כ בהדיא המאירי במגן אבות הענין השני, ובתחומת הדשן סי' קמב, אבל

וילולי ב לשוננו. וז דאמר⁸⁸ דסבר או רב כהנא כלום, וא שאין שנ זה לזה כ שהאחד כל שכן וזהו קל כתב ה" הריב"ש ז לעשותם ז וכ"כ המ' ובשם הרז שיטת ר"ן דס"ל דגב וביאר הח רק בפחור ריטב"א ע לגנוחי וי דחולק על קצת דמזד ס"ל דלענ דהתרועה מבואר בו ויליל בגו בעינן שת נג ב. יהודה שז וסופר פש תרועה אן מוכח דס" אחת, היינו אבני נזר רבינו, זכ הדשן סי' מעט. ועי' שר"ת ב" לא עבדי להשמיע י להשמיע ו דחמים זה קולות אל ותקיעה א אחד ואיה תרועה ש מבואר לו

י"א לאר זר חרות מאג מה צמח צ"ק ז

בפ"ה מ"כין הגליון הישרה"ל הא"י ירושלים

תש"ת תר"ת שלשה פעמים, נמצא כל בבא שלש של שלש שלש שהן עשרים ושבעה, דתרועה דתשר"ת ושלשה שברים אחת הם⁹³. אבל ה"ר משה בן מיימון⁹⁴ כתב שלשים, וכן הדב"ה מן המחברים⁹⁵ ולא דקדקו בדבר. לכתב רבי' שמשון בתוספ'⁹⁶ וצריך להזהר בשברים שלא יהא מאריך בכל אחד מהן כשעור שלש יבבות של שלש קולות כל שהוא, דאם כן נעשית כל אחת תקיעה, דשיעור תקיעה כתרועה ושיעור תרועה שלש יבבות, ובאמת שיפה עיין וטוב להזהר⁹⁷. אבל כפי הנראה מדקדוק הלשון אין ההפרש שבין השברים לתקיעה בין ארוך

לתרועה מהא דצריך להאריך בתקיעה, כנגד השברים והתרועה (עי' הע' 82), והרי דבינו בעצמנו בחזיונישם לג ב ד"ה והרי יודע נסתפק בזה, ומשמע שם דספיקו הוא דדילמא ד' אבדו שתקן לעשות שברים תרועה נסתפק אולי צותה התורה לעשות שתי תרועות (עי' הע' 68), וא"כ איך קאמר רבינו על ד"ת דזהו ק"ו שאין לו תשובה, והרי י"ל דר"ת סובר דשני מיני תרועות הן ומשר"ה אינו זומת לתקיעה דתרועה אליבא דר"י דהתורה צותה לעשות בקול אחד, משא"כ בשברים ותרועה דשתי תרועות הן צריך לעשות כדרך האדם וצ"ע. 91 עי' מרדכי רמז תשך וש"ת הריב"ש סי' לט שכתבו ליישב דר"ת אולי בשטת הראשונים שגם בתר"ת לר"י אפשר להפסיק בפחות מכדי נשימה, ועי' לעיל הע' 86. 92 ח"א עמ' כו, הביאו רבינו גם בתקדושים לד א ד"ה ומסתברא. 93 בדיצ"ג איתא: דתרועה דתשר"ת שברים אחת מהן, ויש לתקן שם כמו דאיתא כאן, עיי"ש ביצחק ירנן. 94 פ"ג מהל' שופר ה"ג, ועי' מ"מ שם שתוכיח מדברי הרמב"ם הללו דס"ל שבתשר"ת אפשר להפסיק בין שברים לתרועה, ובסוד סי' תקצ כתב בדעתו שצריך להפסיק (עי' פרי"ח), מבואר דדקדקו מדכתב הרמב"ם שלשים דס"ל ברא"ת, וכן דייק הריטב"א, אמנם מדברי רבינו משמע דלא בא להוכיח דהמחברים הללו שכתבו שלשים ס"ל ברא"ת, אלא שלא דקדקו בלשון. ובאמת מל' הרמב"ם שם בה"א משמע דהספק של ד' אבדו הוא דילמא מהות התרועה היא שברים תרועה, ולפי"ז הוא קל אחד ולא שנים. ועי' חזו"א סי' קלו סק"א. 95 כ"ה בסדור הדסי"ג עמ' ריז"ח, ערוך ערך ערב, ד"ח ותוס' בסוגיין, מתו"ש עמ' 355, סידור דש"י סי' קפו, הפרס סי' קעא, ועוד. 96 תוס' שלפנינו לג ב ד"ה שיעור. 97 עי' מהרש"א שהקשה על התוס' למה לא יתא מאריך בשבר אחד כג' כוחות של כל שהוא, דהא שברים משום גנוחי הוה וא"כ תקיעה דשברים לא הוי אלא כג' גניחות שהם גדולים יותר מג' כוחות של כל שהוא, וכתב שהתוס' חזרו בהן, וביום תרועה דזה דבריו, וגם מדברי רבינו משמע דלא חזרו בהן. ועי' מ"ש הב"י סי' תקצ ד"ה ומ"ש דבי'.

וילולי בחדא נשימה לא עבדי אינשי⁸⁷, ע"כ לשונו. וזה אינו נכון כלל, קל וחומר מדר' יהודה דאמר⁸⁸ תקיעה ותרועה ותקיעה אחת היא, וכיון דסבר אחת היא אם הפסיק כלל פטולה⁸⁹, דאמר רב כהנא אין בין תקיעה לתרועה ותקיעה ולא כלום, ואע"פ שהם קולות משונים זה מזה לגמרי שאין שמותן שוין ואין קולות שוין ולא דומין זה לזה כלל, ולא עוד אלא שאין רמיותם שוות, שהאחד לשון רחמים והאחר לשון יללה ובכיה, כל שכן תרועה ושברים שמיין אחד ושם אחד⁹⁰, וזהו קל וחומר שאין עליו תשובה⁹¹. ולפיכך כתב ה"ר יצחק אבן גיאת⁹² ותוקע תשר"ת

הריב"ש הנ"ל כתב דר"ת לא נחלק אלא שאין צריך לעשותם בנשימה אחת ורשאי לעשותם בשתי נשימות, וכ"כ המ"מ בפ"ג מהל' שופר ה"ג בדעת הרמב"ם וכשם הדב"ה מן המפרשים, דהמרדכי הנ"ל כתב ליישב שיטת ר"ת מהקריאי שהביא בסמוך מתר"ת לר' יהודה, דס"ל דגם שם אפשר להפסיק בפחות מכדי נשימה, וביאר החזו"א סי' קלו דגם בש"ת לדין אפשר להפסיק רק בפחות מכדי נשימה וביותר מזה פוסל. 87 עי' ריטב"א שכתב דאורחא דאינשי כד מתרע ביה מילתא לגנוחי וילולי בזה אחד זה בנשימה אחת, ומבואר דחולק על ר"ת במציאות, אבל מלשון רבינו משמע קצת דמורה לר"ת דלא עבדי אינשי בנשימה אחת, אבל ס"ל דלענין המצוה א"צ לעשות כדרך דעבדי אינשי, דהתרועה אינה בכי ממש אלא רק קול של בכי, וכן מבואר ברא"ש סי' י: ואע"פ שאין דרך האדם לגנוח וילל בנשימה אחת, מ"מ תרועה היא גנוחי וילל, בעינן שתהא התרועה כאחת בלא הפסק. 88 סוכה נג ב. 89 לעיל (עי' הע' 45) כתב רבינו בדעת ד' יהודה שצוה הכתוב להעביר קול אחד שיהיה תחילתו וסופו פשוט ואמצעיתו מורעע, ומדהשוה כאן שברים תרועה אליבא דידן לתקיעה ותרועה אליבא דר' יהודה, מוכח דס"ל דגם השברים תרועה שצריך לעשותם בנשימה אחת, היינו בכח אחד בלא כל הפסק, וכמש"כ בשו"ת אבני נזר או"ח סי' תמבד ובחזו"א או"ח סי' קלו בדעת רבינו, זכ"כ הרא"ש פ"ד סי' י בהרי"א, ודלא כתרומת הדשן סי' קמב והב"י סי' תקצ שכתבו דיש להפסיק מעט. ועי' ספר מועדים וזמנים סי' ה אות ה. 90 ואף שר"ת ביאר סברתו משום דגנוחי וילולי בחדא נשימה לא עבדי אינשי, מ"מ מוכיח רבינו דהתורה לא צותה להשמיע קול בכלי כדרך האדם, דהרי לר' יהודה צריך להשמיע התקיעה והתרועה בקול אחד, אף שהאחד לשון רחמים והאחר לשון יללה, יודאי אין דרך להשמיע שני קולות אלו בנשימה אחת, וע"כ דמון שתקיעה ותרועה ותקיעה אחת היא, ש"מ שצותה התורה להשמיע קול אחד ואינו תלוי באורחא דאינשי, א"כ כש"כ שברים תרועה שמיין אחד ושם אחד. אמנם יש לעיין דהרי מבואר לעיל דרבינו מסיק דאסור להפסיק בין השברים

סימן לח

ז"ל לזה לר' שלמה החזן למחוק אותה הנוסחה המשושנת
מספרו עשה הראוי לרב מוזק ומכס כמוהו.

עוד שאלת אם היא נוסחא משובשת לומר ועקידת יצחק
היום לזרע יעקב תזכור שכבר דרשו חז"ל¹ כי ביצחק²
ולא כל יצחק.

[אמר⁷ שמואל עדיין יש לשאול למה נכניס עצמנו בלשון
סמוס שצריך פלפולים ודרשות, ולא נאמר לזרע
יעקב בלא גמגום. וי"ל מצרכותיו של אדם נכר אם ת"ח
הוא⁸, כמו שאמר בצרכת המוציא ובעל צעור חמץ⁹. ועוד
י"ל מפני כבודו של יצחק. שכשאתה אומר ועקידת יצחק היום
לזרע יעקב תזכור, משמע שזכות יצחק לבדו לא היה מועיל
לולא זכות יעקב. לכך י"ל ועקידת יצחק היום לזרעו תזכור.
דמשום זכות יצחק לבדו ראוי לזכור העקידה למי שהוא זרעו,
יהיה מי שיהיה, וידוע שאינו אלא יעקב.]

תשובה הנוסחא המפורסמת והשגורה צפי הכל וכל
הסדורים היא היום לזרעו תזכור³ והמשנה
ממטבע שטבעו בצרכה אינו אלא טועה, והמדקדק להוסיף
לזרע יעקב לא מחכמה דקדק. שהרי שנינו⁴ קונס שאינו
נהנה לזרע אצרהס אסור בישראל ומותר באומות העולם.
וכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' נדרים⁵ נדר מזרע אצרהס
מותר צני ישמעאל וצני עשו, ואינו אסור אלא בישראל,
שנא² כי ביצחק יקרא לך זרע, והרי יצחק אמר ליעקב ויתן
לך את צרכת אצרהס⁶ ומה שאמרת שזקנך הרב רבי עמרם

סימן לט

אמנם מלאמי לרש"י ז"ל שפירש צפ"ר החליל⁴ אין צין
תקיעה לתרועה לא כלום לא היה מפסיק צינמיס
אלא כדי נשימה. ואם הפי" הוא כן ראית הרמב"ן ז"ל משם
דחוייה. ומ"מ אין נראה כן, והדעת נותנת והסבירא מכרעת
דכיון דתרועה אחת היא צריך לעשותן צנשימה אחת ואם לא
עשה כן מחזירין אותה. וכן דעת הר"י בן גיאת ז"ל⁵
והרא"ש⁶ והרשב"א ז"ל⁷ (וכן) [וכלן] האחרונים ז"ל⁸ והר"ן
ז"ל⁹. וכן נוהגין בכל המקומות וכן תקנתי צמליא"ה וכן
ראוי לעשות להוציא מידי ספק¹⁰. זהו מה שני"ל צשאלותיק
וחתמתי שמי יצחק צ"ר ששת זלה"ה.

עוד שאלת אם ראוי להחזיר הסימן לתוקע שהפסיק בסימן
תשר"ת בין שברים לתרועה כדעת הרמב"ן ז"ל.

תשובה כבר ידעת כי דעת ר"ת ז"ל¹ שאפשר להפסיק
צין שברים לתרועה דתשר"ת, דגנח ויליל צנשימה
אחת לא עבדי אינשי. אבל הרמב"ן ז"ל² חלק עליו דהא תרועה
אחת היא ואין ראוי להפסיק בה. ואע"פ שהן קולות מחולקין,
אינן יותר מחולקין מפשוטה ושברים או תרועה אליבא דר'
יהודה שהוא מצריך לעשותם צנשימה אחת, משום דס"ל דמלוא
אחת הן כדאיתא צפ"ר החליל³, וה"ה צנצרים ותרועה לדידן.

סימן מ

מלערכס מתשובת צרכה מעין צבע. ומה אעשה ורמוני מאהצי
יעזוני לתתה אל צן מצבו"ח הצא ממליאנה צעבורי. וגם
נשצע אלי כי צ' חזנין היו. וגם כת' לי הנכבד אצופילי"א איך

עוד לרבי עמרם בן מרואם י"א
אח נכבד ומעולה הגיעוני כתבך הראשון הארוך ע"י
הפרש. והשני הקצר ממנו עם הרץ. וגדל לערי

הגר"א אור"ח סי' קצ ס"ק י"א. 5 ראה ספרו מאה שערים הלי"ר ר"ה דף קט, א, ובדרשת הרמב"ן לר"ה (בכתבי רמב"ן ת"א) עמ' רמ. 6 ר"ה פ"ד סי' י"א. 7 ר"ה לד, א ד"ה הא דאמרין. 8 ראה ריטב"א ר"ה לד, א ד"ה ונשאל, סוכה נג, ב (בסופר) תשב"ץ ח"ג סי' רט. ועי' ראבי"ה ח"ב סי' תקמב, ובטור אור"ח סי' תקצ ד"ה כתב ר"מ. ובמ"מ הלי' שופר פ"ג ה"ב כתב שהרבה מן המפרשים חולקים על הרמב"ן, ובכלל זה הרמב"ם שם. ועי' שו"ת מגן אבות להמאירי (מהדורת ירושלים תשכ"ח) עמ' לח ואילך. 9 בחי' לר"ה שם ובפי' על הרי"ף שם. 10 הביאו הבי"א אור"ח סי' תקצ בד"ה ונראה. ועי' משנ"ב שם סק"ח וחזו"א אור"ח סי' קלו סק"א בד"ה ומה וסק"ב. ובדרכי משה שם סק"ג כתב: אבל המנהג פשוט במדינות אלו לעשות הכל כבי' נשימות ולא שמעתי מי שעשאן בנשימה אחת. ועי"ש מש"כ בשם האגור. ובשו"ע סע' ד כתב: ויר"ש יצא ידי כולם ובתקיעות דמיושב יעשה בנשימה אחת ובתקיעות דמעומד יעשה כבי' נשימות. וראה קהלת רבה פ"ז אות יח: כי ירא אלקים יצא ידי כולם, כגון רבי אבהו דקסרין. ובפי' מהר"ו שם מפרש בשם מופלג אחר שהכונה על מה שתיקן ר' אבהו בקסרין בתקיעות לצאת ידי כל הספיקות, ברי"ה לד, ב. וכיון שבתקיעות נוהגים אנו לכתחילה לצאת מידי ספק, יתכן דמשום כך כתב השו"ע כן. ועי' שו"ת תה"ד סי' קמב.

לח 1 נדרים לא, א. 2 בראשית כא, יב. 3 אור"ח סי' תקצא ס"ז. 4 צ"ל בפ"ג. מ"א. 5 הלי' כא. 6 בראשית כח, ד. 7 מכאן עד סוף הסימן הר"ז הגה"ה מחכם ששמו שמואל כמו להלן בסי' קל"ה ואין זה מדברי הריב"ש. וראה בשו"ת הריב"ש דפוס קושטא ש"ז שמגיה הספר הוא ר' שמואל הלוי נויש ממנו הגהות בחי' הרשב"א שבת ויבמות, ועי' שה"ג בערכו]. ובשו"ת מהר"י באסן סי' א בסוף התשובה כתב שהמגיה הוא ר' שמואל חכים, והוא מבאר שם דורעו קאי על אבדהם ולא על יצחק. וכ"כ בשו"ת מהרי"ט ח"ב אור"ח סי' ו. ועי' שאילת יעב"ץ ת"א סי' קמד מג"א ומחצה"ש סי' תקצא. 8 כ"ה בברכות ג, א. 9 ראה בלקוטות הרמב"ן ז, א והר"ן על הרי"ף שם בשם הראב"ד שיותר טוב לברך על בעור חמץ, כדי שיהא ניכר מברכותיו שהוא ת"ח וידוע שאפשר לברך על בעור. וכ"כ שם בנוגע לברכת המוציא, דנחלקו בברכות לח, א אם מברכים מוציא או המוציא, שמתעם זה יש לברך המוציא. לט ו מובא במחזור ויטרי עמ' 386, ובהגהות מיימוניות הלי' שופר פ"ג אות א. ובחי' הרמב"ן ר"ה לד, א ד"ה שוב, בטעות ר"ח. 2 שם, ובדפוסים שלפנינו נשמטה המלה "אחת" אחרי המלה תרועה. ומובא בר"ן שם (דף י ע"ב) טורי"ה מתק"ף. 3 סוכה נג, ב. 4 שם ד"ה ולא כלום. ועי' ביאור

כתב רבינו תם דשלשה שברים צריך לעשותם בנשימה אחת שהוא במקום תרועה אבל שלשה שברים ותרועה דתשר"ת לא עבדינן בנשימה אחת וכו'. כן כתב המרדכי (סי' תשכ) בשם רבינו תם וכתב שכן פירש ראב"ה (סי' תקמז) וכתב עוד המרדכי שמע ש'אומרים שצריך לעשותם בנשימה אחת שצריך לתרועה והוא מדה תרועה וצפרק החליל (סוכה ג:) אומר לאין צין תקיעה לתרועה ותקיעה ולא כלום אם כן לרצון דמודו מיהא בשברים

כתב רבינו תם דשלשה שברים צריך לעשותם בנשימה אחת שהוא במקום תרועה. אבל שלשה שברים ותרועה דתשר"ת לא עבדינן בנשימה אחת דגנוחי וילולי בנשימה אחת לא עבדי אינשי.

בסדר תשר"ת לא יאז מכלל שבר ולכן נמי לכתחלה יש להאריך בתקיעות תשר"ת כשיעור י"ח כחות וכל ג' שברים כט' כחות וכל תרועה ט' כחות ואף דיעבד וכו' אינו יוצא בתקיעת תשר"ת וחס"ת אם היא פחותה מט' כחות וצריך לחזור ולתקוע שהרי מנהגינו להאריך בשברים עד ט' כחות ואם כן הוי מרי קולי דסחרי אהדי אבל בתקיעת תשר"ת יש לסמוך דיעבד אפירוש רש"י דתרועה ג' יצבות כל שהוא דהיינו ג' כחות לצד ומטעם זה נמי בכל תרועה יש לסמוך דיעבד. אם לא עשה רק ג' כחות כל שהוא אבל ג' שברים לכ"ע הוי כשיעור ט' כחות וצפחות לא יאז וצריך לחזור לראש כנ"ל:

כתב רבינו תם דג' שברים צריך לעשותן בנשימה אחת שהיא במקום תרועה. כן כתבו הסמ"ג (עשין מז קט.) והמרדכי משמו ולא נמלא בתוספות והר"ן העיד שכתב כחכ"ן: וכו' ש' שהוא במקום תרועה. הוא כדי ללא תימא מאחר שהשברים הם גניחות כדרך שאדם גונה מלבו ודרכו לפעמים לגנוח ב' נשימות א"כ ה"נ לא צעו דזוקא בנשימה אחת דודאי אי תרועה ילולי יליל וכל אדם הבוכה ומקונן קולות קצרים סמוכים זה לזה אינו עושה כלל בהפסק אלא בנשימה אחת לכך צעין הג' יצבות בנשימה אחת דזוקא אבל בג' שברים שהם לפעמים בהפסק מנ"ל דצעין נשימה אחת דזוקא על כן אמר שהוא במקום תרועה דקרא ומסתמא צריך למיעבד התרועה כאחת בלי הפסק כדרך בני אדם שעושין גם הגניחות בנשימה

בנשימה אחת מילתא [היא] צריך בנשימה אחת ולא נהירא ורש"י פירש החס בסוכה ולא כלום שלא יפסיק אלא כדי נשימה ר"ל דכדי נשימה מיהא מפסקין אפילו לרבי יהודה עכ"ל וכן כתב הגהות אשירי (פ"ד סי' י'): ובראיה דלדעת האומרים לעשותם בנשימה אחת מכל מקום צריך להפסיק ביניהם מעט דכסוף פרק קמא דחולין (טו:) גבי תקיעה ביום טוב שאל להיות בערב שבת דקאמר רב אסי מוקע ומריע בנשימה אחת פירש רש"י בנשימה אחת ומכל מקום מפסיק הוא בנתיים וכתבו בעל תרומת הדשן (שו"ת סי' קמז): וזה לשון הר"ן (י: ד"ה מתקף) צריך להזהר לעשות השברים כולן והיצבות כולן בנשימה אחת דשברים יצבות לדין ודאי מזה אחת ניהו כחקיעה ותרועה לרבי יהודה וכי היכי דלרבי יהודה צריך שיעשה תקיעה ותרועה בנשימה אחת כדמוכח צפרק החליל (סוכה ג:) הכי נמי בשברים יצבות לדין דמלוה אחת ניהו ואם הוסיף שבר אחד ועשהו בנשימה אחת לרבי הרמב"ן ז"ל פסול כל הסימן דכיון שהפרידו לעצמו אינו מן השברים והפסיק צין שברים לתרועה ורבינו תם כתב שכתב חז"ל דשלשה שברים בנשימה אחת עבדינן להו דבמקום תרועה ניהו אבל שלשה שברים ותרועה דתשר"ת לא מסתבר דגנוחי וילולי נשימה לא עבדי אינשי והרמב"ן חולק עליו דהא תרועה אחת היא ואין ראוי להפסיק בה ואף על פי שהן קולות מוחלקים הרי אינם מוחלקים יותר מפשוטה ושברים או תרועה אליבא דרבי יהודה שהוא מנריך לעשותם בנשימה אחת משום דקצירא ליה דמלוה אחת הן והוא הדין בשברים ותרועה לדין עכ"ל הר"ן וכן כתב הרא"ש (שם) דשברים ותרועה יש לעשותם בנשימה אחת וכבר הביא רבינו לשונו: והרב המגיד (פ"ג ה"ג) כתב וזמנה שכתב רבינו נמלא מנין התקיעות שלשים נראה שהוא סובר שצמין תשר"ת יכול הוא להפסיק צין השברים לתרועה רבה לומר שאין חייב לעשותם בנשימה אחת אלא יכול להפסיק ביניהם אבל ודאי השברים חייב לעשותם בנשימה אחת שהרי תרועה אחת הן שלשתן וכן דעת הרבה מן המפרשים אבל הרמב"ן כתב דשברים ותרועה דתשר"ת כולן תרועה אחת הן דילמא גנוחי וילולי הוא תרועה הילכך אף על פי שמשונים בקולן אין לו להפסיק ביניהם ויש לחוש לדבריו עכ"ל: ובמשמע מדבריו דאפילו לדברי האומרים דמנין התקיעות הן שלשים אם רבה לעשות שברים ותרועה בנשימה אחת רשאי ולא אמרו שהם שלשים אלא לומר שאם רבה להפסיק צין שברים לתרועה הרשות בידי ולפי זה ולפי מה שכתבתי בשם המרדכי והגהות אשירי יותר טוב להפסיק ביניהם מלעשותן בנשימה אחת והוא שלא יהיה בהפסקה יותר מכדי נשימה ומכל מקום מדברי הרא"ש משמע דצעין שלא יפסיק ביניהם כלל ולכן היה ראוי להנהיג לתקוע תשר"ת שש פעמים הג' פעמים שברים ותרועה בנשימה אחת והג' פעמים בהפסק ביניהם והעולם שלא נהגו כך אפשר שסומכין על מה שכתבתי בשם רבינו האי דמדינא באיזה מהשלשה סימנים שיתקע יאז ידי חובה ולא התקינו שיהו תוקעין כל השלשה סימנים אלא כדי שלא יהו אלו נוהגים כך ואלו נוהגים כך ותהא התורה כשתי תורות צעני ההדיוטות וכיון דצהאי דשברים ותרועה ליכא היכרא להדיוטות אי עביד להו בנשימה אחת או אי עביד להו בשתי נשימות לא ראו לתקן שום תקנה בשביל כך אלא דעבד כמר עבד דעבד ודעבד כמר עבד: ובראיה להנהיג לעשותם בנשימה אחת כדי ללכת ידי חובה לדברי הכל דמאן דסבר דצריך להפסיק ביניהם היינו לכתחלה אבל דיעבד ודאי יאז אם עשאן בנשימה אחת דהא אמרין צירושלמי (פ"ד ה"י) תקע והריע ותקע בנשימה אחת יאז ולא עדיף הפסק דצין שברים לתרועה מהפסק דצין תקיעה לתרועה וצין תרועה לתקיעה ואף על גב דאמר דגנוחי וילולי נשימה לא עבדי אינשי הכי נמי לא עבדי אינשי תקיעה ותרועה נשימה וכל שכן הוא דהא תקיעה שהוא קול פשוט הוי סימן שמחה ותרועה הוי סימן

פרישה
אב"ג שברים ותרועה [דתשר"ת] לא וכו'. ולקמן שכתב רבינו עשאן כולן כאחד יאז מיירי נקש"ק או קר"ק ועיין דרישה:

פרישה
אב"ג שברים ותרועה לא עבדינן וכו'. בתרומת הרשן סימן קמ"ב כתב דליכא לאקשווי לר' אבהו מירושלמי דמייתי הרא"ש בסמוך דכתב דאם עושין כולם בבת אחת יצא דאיכא לאוקמי בקש"ק או בקר"ק דבדידהו אין קפידא דלירע ליהודי ליהודי

בנשימה אחת מילתא [היא] צריך בנשימה אחת ולא נהירא ורש"י פירש החס בסוכה ולא כלום שלא יפסיק אלא כדי נשימה ר"ל דכדי נשימה מיהא מפסקין אפילו לרבי יהודה עכ"ל וכן כתב הגהות אשירי (פ"ד סי' י'): ובראיה דלדעת האומרים לעשותם בנשימה אחת מכל מקום צריך להפסיק ביניהם מעט דכסוף פרק קמא דחולין (טו:) גבי תקיעה ביום טוב שאל להיות בערב שבת דקאמר רב אסי מוקע ומריע בנשימה אחת פירש רש"י בנשימה אחת ומכל מקום מפסיק הוא בנתיים וכתבו בעל תרומת הדשן (שו"ת סי' קמז): וזה לשון הר"ן (י: ד"ה מתקף) צריך להזהר לעשות השברים כולן והיצבות כולן בנשימה אחת דשברים יצבות לדין ודאי מזה אחת ניהו כחקיעה ותרועה לרבי יהודה וכי היכי דלרבי יהודה צריך שיעשה תקיעה ותרועה בנשימה אחת כדמוכח צפרק החליל (סוכה ג:) הכי נמי בשברים יצבות לדין דמלוה אחת ניהו ואם הוסיף שבר אחד ועשהו בנשימה אחת לרבי הרמב"ן ז"ל פסול כל הסימן דכיון שהפרידו לעצמו אינו מן השברים והפסיק צין שברים לתרועה ורבינו תם כתב שכתב חז"ל דשלשה שברים בנשימה אחת עבדינן להו דבמקום תרועה ניהו אבל שלשה שברים ותרועה דתשר"ת לא מסתבר דגנוחי וילולי נשימה לא עבדי אינשי והרמב"ן חולק עליו דהא תרועה אחת היא ואין ראוי להפסיק בה ואף על פי שהן קולות מוחלקים הרי אינם מוחלקים יותר מפשוטה ושברים או תרועה אליבא דרבי יהודה שהוא מנריך לעשותם בנשימה אחת משום דקצירא ליה דמלוה אחת הן והוא הדין בשברים ותרועה לדין עכ"ל הר"ן וכן כתב הרא"ש (שם) דשברים ותרועה יש לעשותם בנשימה אחת וכבר הביא רבינו לשונו: והרב המגיד (פ"ג ה"ג) כתב וזמנה שכתב רבינו נמלא מנין התקיעות שלשים נראה שהוא סובר שצמין תשר"ת יכול הוא להפסיק צין השברים לתרועה רבה לומר שאין חייב לעשותם בנשימה אחת אלא יכול להפסיק ביניהם אבל ודאי השברים חייב לעשותם בנשימה אחת שהרי תרועה אחת הן שלשתן וכן דעת הרבה מן המפרשים אבל הרמב"ן כתב דשברים ותרועה דתשר"ת כולן תרועה אחת הן דילמא גנוחי וילולי הוא תרועה הילכך אף על פי שמשונים בקולן אין לו להפסיק ביניהם ויש לחוש לדבריו עכ"ל: ובמשמע מדבריו דאפילו לדברי האומרים דמנין התקיעות הן שלשים אם רבה לעשות שברים ותרועה בנשימה אחת רשאי ולא אמרו שהם שלשים אלא לומר שאם רבה להפסיק צין שברים לתרועה הרשות בידי ולפי זה ולפי מה שכתבתי בשם המרדכי והגהות אשירי יותר טוב להפסיק ביניהם מלעשותן בנשימה אחת והוא שלא יהיה בהפסקה יותר מכדי נשימה ומכל מקום מדברי הרא"ש משמע דצעין שלא יפסיק ביניהם כלל ולכן היה ראוי להנהיג לתקוע תשר"ת שש פעמים הג' פעמים שברים ותרועה בנשימה אחת והג' פעמים בהפסק ביניהם והעולם שלא נהגו כך אפשר שסומכין על מה שכתבתי בשם רבינו האי דמדינא באיזה מהשלשה סימנים שיתקע יאז ידי חובה ולא התקינו שיהו תוקעין כל השלשה סימנים אלא כדי שלא יהו אלו נוהגים כך ואלו נוהגים כך ותהא התורה כשתי תורות צעני ההדיוטות וכיון דצהאי דשברים ותרועה ליכא היכרא להדיוטות אי עביד להו בנשימה אחת או אי עביד להו בשתי נשימות לא ראו לתקן שום תקנה בשביל כך אלא דעבד כמר עבד דעבד ודעבד כמר עבד: ובראיה להנהיג לעשותם בנשימה אחת כדי ללכת ידי חובה לדברי הכל דמאן דסבר דצריך להפסיק ביניהם היינו לכתחלה אבל דיעבד ודאי יאז אם עשאן בנשימה אחת דהא אמרין צירושלמי (פ"ד ה"י) תקע והריע ותקע בנשימה אחת יאז ולא עדיף הפסק דצין שברים לתרועה מהפסק דצין תקיעה לתרועה וצין תרועה לתקיעה ואף על גב דאמר דגנוחי וילולי נשימה לא עבדי אינשי הכי נמי לא עבדי אינשי תקיעה ותרועה נשימה וכל שכן הוא דהא תקיעה שהוא קול פשוט הוי סימן שמחה ותרועה הוי סימן

פרישה
אב"ג שברים ותרועה לא עבדינן וכו'. בתרומת הרשן סימן קמ"ב כתב דליכא לאקשווי לר' אבהו מירושלמי דמייתי הרא"ש בסמוך דכתב דאם עושין כולם בבת אחת יצא דאיכא לאוקמי בקש"ק או בקר"ק דבדידהו אין קפידא דלירע ליהודי ליהודי

אחת לפעמים אבל ג' שברים ותרועה דמשר"ת כיון דלא עבדי אינשי כל עיקר גנחוי ויליל בנשימה אחת א"כ תרועה דקרא נמי בכה"ג קאמר צב' נשימות כדרך בני אדם ומהר"ר אליהו מורחז פירש בענין אחר עיין בהגהותיו לסמ"ג (ה' שופר יא ע"ד). ומשמע לעניות דעתי דדברי רבינו תס אינם אלא לכתחלה אבל דדיעבד ודאי יונא ידי חובתו אף אם עשה ש"ת בנשימה אחת שהרי אין לו שום ראייה מהתלמוד לתזור דיעבד ואדרבה מהירושלמי שהביא הרא"ש ז"ל דאם עשה תקיעה תרועה תקיעה בנשימה אחת יא אף על גב דהוה שמי מלוא כרצון דפרק החליל נלמד מינה במכל שכן לשברים ותרועה שהן מלוא אחת דלא גס הבית יוסף כתב כן מטעם אחר וכן מנאר דברי הרב המגיד ובתשובת הרי"ש סימן ל"ט וכן ודאי עיקר דלא כמו שכתב מהרא"י לרבינו תס אם עשאן בנשימה אחת לא יא

כבי ויללה ואפילו הכי קאמר בירושלמי שאם עשאן בנשימה אחת יא וכל שכן שברים ותרועה דדמו טפי אהדדי שאם עשאן בנשימה אחת שיא אבל מאן דסבר שריך לעשות בנשימה אחת משום דסבר דתרועה אחת הן אס הפסיק ביניהם משמע דלא יא דהוי כאלו הפסיק בשברים או בתרועה דלא יא ודאי כיון שקודם שגמר השיעור הראוי להם הפסיק בטלה לה תרועה שהרי אין זה שיעור ומה שחזר לעשות מילתא בפאי נפשה היא וכיון דאין זה לצדה שיעור לאו כלום היא והוא הדין להפסיק בין שברים לתרועה דלא יא הילכך לעשות בנשימה אחת עדיף טפי וכן כתב הרי"ש בתשובה (סי' נט) הדעת נותנת והסבירא מכרעת לכיון דתרועה אחת היא לריך לעשות בנשימה אחת ואם לא עשה כן מחזירין אותו וכן דעת הרי"ף גיאת והרא"ש (סג) והרשב"א והר"ן (סג) וכל האחרונים ז"ל וכן

נוהגין בכל המקומות שראיתי וכן ראוי לעשות להוציא מידי ספק עד כאן לשונו: **ל** ובתרוומת הדשן (שו"ת סי' קמב) כתוב אף על גב דמיימי אשירי ראייה מן הירושלמי שאם עשאן כולן בנשימה אחת יא לא תיקשי מהא לרבינו תס דליכא לאוקמי בקש"ק או בקר"ק דדידו אין קפידא דליכא למימר דהוה לא עבדי אינשי הכי דמנ"מ תרועה ותקיעה תרי מילי נינהו אבל שברים ותרועה תרווייהו במקום תרועה קיימי וצמד נשימה לא עבדי אינשי ולא הוי תרועה ונראה לצאת ידי חובה אליכא דכולהו במקום שמוקעין שלשים קולות בסדרים נקל הדבר שיתקע [בישיבה] בנשימה אחת ש"ת ובסדרים בשמי נשימות או איפכא ובמקום שנהגו לתקוע רק קשר"ק לכל סדר לריך שיתקע בישיבה ש"ת בנשימה א' ובסדרים צב' נשימות אבל איפכא לא דכיון דטעמא דרבינו תס שהנהיג לתקוע קשר"ק לכל סדר משום דאיח ציה נמי קר"ק וקש"ק ונפיק ממה נפשך ולהפסק לא חיישין ואם כן אי עבד ש"ת בנשימה אחת דילמא קר"ק אחת הוא ושברים לאו כלום הוא ואי הוה מתחיל בשברים צאחה נשימה של תרועה לא חשיבה תרועה כלל בכה"ג ובמקום שנהגו לתקוע בסדרים קשר"ק קש"ק קר"ק אין נקל כל כך לצאת ידי כולם מכל מקום יתקע על שני דרכים בישיבה ובסדרים כלעיל כיון שאותו מנהג משום דשמא קיימא לן כמאן דאמר (ר"ה לה) אחד מדברי תורה ושנים מדברי סופרים ולכן חוקעין בענין דמתרן אהדדי ולפי זה צדדן דידן נמי נפיק י"ח מן התורה לכולי עלמא עד כאן לשונו: **ד** ונראה לדלידן דנהיגין לתקוע בסדרים קשר"ק קש"ק קר"ק שיעשה בישיבה ש"ת בנשימה אחת ובסדרים בשמי נשימות לכיון דלעשות בנשימה אחת יא ידי חובתו לדברי הכל כמו שהוכחתי הילכך בישיבה שעשה שלש פעמים משר"ת יעשה בענין זה וכדי לתוש לדברי בעל תרומת הדשן יעשה בסדרים בשמי נשימות ודך זה טוב וישר לצאת ידי הכל וכך ראוי להנהיג (ג): **ה** וכו"ש הרא"ש (פ"ד סי' י) ואם תקע תקיעה ותרועה ותקיעה בנשימה אחת לכאורה לא יצא וכו'. נראה מדבריו שקוצר שמאחר שהירושלמי (פ"ד ה"י) כתב בהדיא דלא הכי נקטינן וכן נראה שהוא דעת הר"ן אבל רבינו ירוחם (נ"ו ח"ג מט:) כתב בשם הרא"ש

← ונדחק להפוך הסבירא עיי"ש. ומיהו לאותם גאונים דסבירא להו דיט לעשות ש"ת בנשימה אחת משמע דדיעבד נמי לא יא כאלו הפסיק התרועה לשמים וכן כתב מהרא"י וכן כתב הרי"ש, וכן כתב רבינו ירוחם דאם הפסיק בנשימה חוזר לראש הסימן וריך לי עיין דמלשון הרא"ש משמע דאינו אלא לכתחלה עיי"ש ואף על גב דהרי"ש כתב דמחזירין אותו ושכן דעת הרי"ף גיאת והרא"ש והרשב"א והר"ן נראה לומר שלא מלא זה להדיא בדבריהם אלא לפי דמשמע ליה כן מדבריהם כתב כן אבל לדין ודאי יש תשובה לכיון דבתקיעה ובתרועה דשמים הן ד"ת אף על פי כן אמרו בירושלמי דאם עשאן בנשימה אחת יא אס כן הוא הדין לשברים ותרועה דאחת הן ד"ת אס עשאן צב' נפחות נמי יא דמאי שאל ודברי הגאונים הנוכחים אינם אלא לכתחלה: **ג** צמה שכתב רבינו ירוחם דחוזר לראש הסימן אינו נכון צעירי דודאי לא גרע ממעשה דמגנ"א דמסיק הרא"ש דלא הפסיד התקיעה שתקע דהוי כמי שנתקלקלה לו התרועה שחוזר עליה וה"י אס עשאן צב' נשימות הוי כמי שנתקלקלה לו התרועה ותקיעה ראשונה לא הפסיד וכמו שיתבאר בסימן זה לקמן בס"ד: **ו** צענין הלכה הנה מהרא"י בספרו כתב לקיים דברי שניהם דצאחות דמיושב יעשה בנשימה אחת ובמעומד צב' נשימות ובאגור (סי' תתקד) כתב וז"ל וראיתי נוהגים קצת חוקעים לעשות ש"ת בנשימה אחת והרבה פעמים תקעתי ועשיתי בנשימה אחת עכ"ל: **ז** ובמהגיבו עכשיו לעשות צב' נשימות ואין לשנות דהא דדיעבד יא ידי חובתו בכל ענין לכל הדיעות כמו שכתבתי בסמוך שכן הוא העיקר ומכל מקום אותן שכבר נהגו לתקוע בנשימה אחת לא ישנו:

א ואם תקע תר"ת בנשימה אחת לכאורה לא יצא וכו'. נראה מלשוננו זה שפוסק כהירושלמי דלא כדמשמע לכאורה אבל רבינו ירוחם כתב על שם הרא"ש שקוצר דלא יא נראה דלא היה גורם בדברי הרא"ש שאמר לכאורה אלא כגירסתו בדפוס ואם עשה שמאחר שהירושלמי (פ"ד ה"י) כתב בהדיא דלא הכי נקטינן וכן נראה שהוא דעת הר"ן אבל רבינו ירוחם (נ"ו ח"ג מט:) כתב בשם הרא"ש

דרכי משה

ג (ג) אבא המנהג הפשוט במדינות אלו לעשות הכל בב' נשימות ולא שמעתי ממי שעשאן בנשימה אחת עכ"ל והאגור (סי' תתקד) כתב שראה קצת חוקעין שעשו בנשימה אחת והרבה פעמים תקעתי ט ועשיתי אותן בנשימה אחת עכ"ל: **ל**

דרישה

אלא יפסיק מעט רק שלא יעשה נשימה בתים כך מפרש רש"י שילחי פרק קמא דחולין (כו: ד"ה בנשימה אחת) וכתב עוד וכדי לצאת ידי כולם

הלכות ראש השנה סימן תקצ

סוה. באר הגולה

26

טרומיטין, ושעור תרועה כשלושה יכבות (יב) שהם תשעה טרומיטין, (יג) ושעור תקיעה גם כן תשעה טרומיטין, פתרועה. ולפי זה אין להש אם האריה קצת בשברים, וצריך להאריך בתקיעה של תשורת בשעור (יד) שנים עשר טרומיטין. * ומי שלא האריך בתקיעה בשעור הזה (טו) והאריך בשברים, לא קיים מצוה לא כמר ולא כמר: ד וישלשה שברים צריך לעשותם (טז) בגשימה (ז) אחת, אבל שלשה שברים ותרועה דתשורת חיש אומרים (יז) שאינו צריך לעשותם בגשימה אחת, והוא שלא ישהה בהפסקה יותר מפידי גשימה, (יח) חיש אומרים שעריך לעשותם (י) בגשימה אחת. וירא שמנים יצא ידי פלם, ובתקיעות דמישב יעשה בגשימה אחת (יט) ובתקיעות דמעמד יעשה בשתי גשימות. הגה: (כ) והמנהג הפשוט

באר היטב

ותשעה גזת הנקרא שברים. ושעור תקיעה כתרועה היו גם כן שמונה עשר טרומיטין: (ה) שנים עשר. טענת סופר הוא, וצריך לומר שמונה עשר טרומיטין כמו שכתבתי

משנה בדרה

על שלשה שברים. ויש מן הפוסקים שמחמירין בזה, ונכון להש לדבריהם לכתחלה שלא לעשות יותר מן שלשה שברים [אחרונים]: (יב) שהם תשעה טרומיטין. וכתבו האחרונים דנכון לעשות כן לכתחלה, ובדיעבד די בשלשה כחות קדעה ראשונה: (יג) ושעור תקיעה גם כן ככו. הינו בשל תרית דאלו בשל תשית הוא יותר מעט. ונכון להש לדעה זו לכתחלה. [ובדיעבד די אם עשה אותה בשלשה כחות קדעה הראשונה, כן כתבו אחרונים]. ומה שכתב ולפי זה אין לחש וכו', רצונו לומר דכיון דשעור תקיעה הוא כתשעה טרומיטין לפחות, ממילא יוכל להאריך בשבר אחר מהשברים עד כדי שמונה טרומיטין ולא יחשב בתקיעה, אבל יזהר שלא יעשה כשעור תשעה טרומיטין, דאז פסול אף בדיעבד דנחשב כתקיעה לכולי עלמא. והנה בתשורת היה לנו להקל יותר להאריך בשבר אחר עד שמונה עשר כחות, פיון דתרועה שם הוא כסף זה (ס) אלא דיש לחש לבלבול הדעת, שפסם אחר יעשה השבר ארוך מחברו, דכתשית הלא אסור לעשות כן וככו. על כן ישנה אותם בכל מקום שלא יהיה שום שבר ארוך כתשעה כחות. וגם דלדעת הראב"ד (פ"ג ה"ה) כל שבר שהוא כתשעה כחות נחשב בתקיעה, ועל כן יש לזהר בזה. (ו) ומכל מקום בדיעבד אינו נפסל אם עשה השבר בתשורת עד שמונה עשר כחות, אבל שמונה עשר פסול אף בדיעבד, דשוב נעשה תקיעה לכולי עלמא. וכתבו האחרונים דלכתחלה יעשה שעור השלשה שברים (י) כתשעה כחות, ובדיעבד (ט) יצא אם האריך כשעור ששה כחות או קרוב לזה: (יד) שנים עשר טרומיטין. טענת סופר (ט) וצריך לומר שמונה עשר, דתרועה הוא תשעה טרומיטין וגם שברים לפחות הוא כן, ואם כן הוא שמונה עשר, וגם יותר מעט, דהא שברים ארצין יותר מעט: (טו) והאריך בשברים. לאו דוקא, דהוא הדין אם אריכותו בשברים היה שנה עם התקיעה גם כן לא יצא. והנה בצבור שנה הסעף רבו פרטיו ויקשה להקטין להבין ומנא פרטיו למעשה, ועל כן אכתב בזה דתשורת ויתר התקיעה. צריך התוקע לזהר לפחות (י) כשעור תשעה כחות, דכנה יוצא לכולי לפחות כשעור שמונה עשר כחות ומעט יותר, והתקיעות של תשורת ותר"ת (י) כשעור תשעה כחות, וכן בתשורת שלא יעשה שום שבר (יט) מתשעה כחות, וטוב יותר שלא יעשה בכל שבר רק בשלשה כחות. וגם יזהר לכתחלה שיעשה (יג) כל תרועה בין של תשורת וכן של תרית כשעור תשעה כחות: ד (טז) בגשימה אחת. דזה אנו עושין בשביל תרועה הכתוב בתורה, ואין להפסיקה לשנים. וכתבו (יז) רב הפוסקים דזהו ליעיובא אפלו בדיעבד: (יז) שאינו צריך לעשותם בגשימה אחת. דגנתי וילולי לא עבדי אינשי בגשימה אחת. וגמן בבית יוסף (רי"ה ושמע מרבוירי ר"ה ונראה להנהיג) כ"ח (ס"ח) דבדיעבד גם לדעה זו אם עשה בגשימה אחת יצא, אלא דלכתחלה סבירא להו דאין נכון לעשותם בגשימה אחת: ד (יח) ויש אומרים שעריך לעשותם בגשימה אחת. וטעמם דהא מה שאנו עושין שברים תרועה הוא מפני דשקא כננת התורה בתרועה לשמיהן דוקא דאז יוצא ידי תרועה, אם כן אין להפסיק ביניהן בגשימה דהו כמו בתרועה שנתלקה לשמים ואינו כלום, ועל כן אפלו בדיעבד (טו) אם עשה כן מחזירין אותו. (טו) ומכל מקום לא יתקע שברים תרועה ככה אחר בלתי שום הפסק, דבכהאי גוונא לא מיקרי גשימה אחת. אלא יפסיק מעט, רק שלא יהיה בכדי גשימה ביניהם: (יט) ובתקיעות דמעמד יעשה בשתי גשימות. אבל אפסא (י) לא. ובמקומות שנוהגין לתקע למלכות תשורת תשורת, וכן לזכרונות וכן לשופרות, יכול לעשות גם כן להפך במישוב בשתי גשימות ובמעמד בגשימה אחת: (כ) והמנהג הפשוט וכו'. ובמקומות שנוהגין לעשות בגשימה אחת

באר היטב

* ומי שלא האריך בתקיעה בשעור הזה והאריך בשברים וכו' לא כמר ולא כמר. הנה פננת המחבר לפי דעתו לעיל בדיעה הראשונה דאם עשה שבר של שלשה כחות נעשה תקיעה, הקא נמי אם עשה התקיעה רק שבעה עשר כחות שאינו יוצא לפי דעה אחרונה, ובשברים עשה שבר אחר של שלשה כחות אינו יוצא לדעה הראשונה. אמנם לפי מה שאנו נוהגין כמ"א לעיל בהנהיג, אפלו אם עשה השבר של שלשה כחות בתשית גם כן בדיעבד יוצא, וכן בתשורת אם משך השבר פחות מכדי שעור שברים ותרועה גם כן יוצא. ושעור של שבר אחר בתשית כתב בספר משה אפרים (ס"א) דיוכל להקשיבו עד ששה כחות ולא עד בכלל, וממילא בתשורת שהוא כרי שעור שברים ותרועה הוא עד תשעה כחות (ולא עד בכלל) (ע"ש ס"ו). הוציא לדינא דלא פסלינן אלא אם כן עשה השבר בתשורת כדי תשעה כחות, או אמרין דאם עשה התקיעה בתשורת פחות משמונה עשר דלא קים לא כמר ולא כמר. [וכן בתשית אם עשה התקיעה פחות מכדי תשעה כחות, והשברים עשה כשבר אחר כדי

שער הצינן

(ס) ט"ז (פ"ט): (א) אחרונים: (א) פיון דלדעה האחרונה אף התרועה כשעור תשעה כחות, ומכל שכן השברים שהם ארבים מיכבות: (ב) משה אפרים (פ"ט). וטעמו דעל כל פנים שברים ארצין מיכבות, ואם כן יש בכל שבר שעור שמי כחות כל שהוא פיון דאפיקתיה מבת אחר: (ט) כל האחרונים: (י) בתקיעה של תשית יהיה מעט יותר מתשעה כחות לפי דעה האחרונה, דהא שברים ארצין מן תרועה: (יא) פשוט, דלכתחלה צריך לצאת גם דעת הראב"ד דשעור תשעה כחות הוי תמר שעור תקיעה בין תרית וכן בתשורת. וקצת קלא על חז"י אדם שקתב סימן קמ"ב סעף ז' דתרועה לצאת כל הדעות וכו' ולא הוכיח דין זה אלא בתשית: (יב) ואף דלדעה ראשונה מחמיר השלחן ערוך שלא לעשותה אפלו משלשה כחות, כבר כתב רש"י דנהניגין כנה להקל, וגם אם נרצה לנהג כנה כנמי, יהיה נדר דעת הראב"ד וגם נדר דעה אחרונה: (יג) כ"ח (פ"ט) ודרך החיים (פ"ד התפועות אוח ז) חז"י אדם וסם ט"ז: ד (יד) בית יוסף (רי"ה ונראה להנהיג) ושניי כנסת הגדולה (ס"ט) ומאמר מרדכי (ס"ד) וקרבן נתנאל (פ"ד ס"י אוח ט) וחז"י אדם וכלל ע"כ (ס"ח), וכן הפוסקים הג"א ר"ה

מסנה גבורה - גאנאק
514 ורבר

אלו דברים העושין כו', כלל הדברים שאכל מותר לעשות דבר האבד ע"י אחרים [נראה אפי' לשכור פועלים שרי] ולרשבי"ג מותר לעשות בעלמו אם אינו מולא אחרים [נראה דאם מולא לשכור אינו ראוי לעשות בעלמו אף שמפסיד שכר פועלים] ונראה דהכל אסור לעשות בשל אחרים אפי' בדבר האבד ואין בעה"כ מולא אחרים זילת האכל ואם הי' רבים לריכוס לו קדם הרגל לרשבי"ג ראוי לעשות אפי' אינו דבר האבד רק לרך המועד ואם הי' ארים חוכר וקצנן הרי זה שוכר אחרים בשבילו אפי' אין בזמנית המלאכה העסד רק לאשווי אפלי חרפי כיון דאיכא פסידא לבעה"כ והוא משיעבד נבעה"כ למלאכה זו אבל לעשות בעלמו אינו ראוי אף כשאינו מולא לשכור וחמר גמל וספן ראוי לעשות בעלמו אם הי' מוהכר או מושכר אלל אחרים קדם שנעשה אבל והחטוק בין שדה לגמל או ספינה דשדה על הרוב מולא לשכור פועליו בשוין אבל גמל וספינה שאירע לו אבל צאמלע הדרך ולא ימלא פועלים רק ציורק גם יערך נפרק משאו גם להטעינו מחדש והלכך כיון דאכל משיעבד לו נבעה"כ מקדם ראוי לעשות בעלמו ואם הי' שכיר יום אינו ראוי לעשות בעלמו אף אם אירע לו האכל צאמלע הדרך ומשמע מתוך פרש"י דמפסיק צאמלע היום כיון דפיעל יכול להזור לא מקרי מושעבד נבעה"כ ואם היחה מלאכה הלוש של אחרים צידו בין לשכירות יום ובין בקבלות אינו עושה והטעם משום שאין צאמלע הפסד [ולענין אם ראוי לשכור פועלים אחרים תחתיו לא נחבאר ולכאורה נראה דבקבלת אינו ראוי לשכור אחרים תחתיו כיון דמלאכה ידו' הוא אבל אם הוא שכיר יום ראוי לשכור אחרים תחתיו] ואם מלאכתו ציד אחרים צביתו אסור צבית אחרים מותר [נראה דוקא בקבלת אבל שכיר יום אסור כיון דמלאכה האכל הוא, שו"ר צריעב"ה שם] דמלאכה אחרים צידו אפי' שנה בקבלת לא יעשה ע"י אחרים ומשמע אפי' בשכיר יום ולי"ע].

רש"י ואירעו שנה סמוך, דבריו ז"ל יתכנו לרוב חשי בגמ' אבל לרוב שישא חיירי דהכל סמוך לרגל כן מצוה צרה"ש וצרה"ד שהצוה שם, אבל מדברי רש"י ז"ל משמע דאף לרוב שישא חיירי שנה צסמוך לרגל וקשה לפירושו ל"ע.

י"ב א' בהגרי"ה צ' בכל ענין אסור, נראה דר"ל דח"ק פליג חרבי וס"ל דצטנה"ווי"ע אסור בכל ענין ואש"ג דרז יוסף פסק הלכה כרבי היינו דוקא צמועד דשרי אפי' בשכר, מיהו ל"ע דלישנה דרז יוסף הלכה כרבי משמע דהלכה כרבי בכל מילי.

ע"ב ואי ר' יוסי יד"ב כו', ל"ע דהא ר' יוסי דוקא צדבר האבד קאמר אבל מלאכה העשית לאורך המועד ודאי צבי שנוי כדתנן

לעיל ח' צ' ההדיוט חופר כדרכו, ועיד שנין י"א א' עושין מערק כו' מעשה הדיוט, וכן מצינו דתו' לעיל ח' א' ד"ה ההדיוט, והא דחמר לעיל י"א א' דמתני' ה"ר והלגור כו' תחת כו' יוסי ז"ל דהתם נמי הוי דבר האבד שלא יגבנו, וכן הוה צה"ה מל"ז צרה"ש ס"י כ"ז, ר"א"ש פ"א אות כ"ח שהוה דרך כ"ה, מלשינו מצינו דהין כונתו לחלק דמקח וממכר אינו מלאכה מל"ע מלאכות משה"כ צמולח דהא צחמת גם מולח אינו מלאכה דקו"ל אין עבד צאמלען כדאמר שבת ע"ה צ' אלא כונתו דמו"מ הוה מלאכה עמל ועצירה חלה עורח בעלמא וגם מפוקקין רגילים צה וזה התיירי אבל מלאכה עמל כמו מליחת יודק של דגים לא התירו ונראה דצפרקמשי"ה שרי אפי' הולכה מרה"י לרה"ז וכמו"כ נראה להתיר פרקמשי"ה שג צגדים אף שצריך להותכו לכל קונה וקונה לפי מדתו כיון דהין צוה עבודה עמל ומלוגו לעיל ח' צ' דשרי הרצלה משום הרווחה אף שהוה מלאכה דחורייתא כיון שהוא עורח מועד וזה דלא כהמשנה צרורה חקל"ט ס"ה צצה"ל ד"ה אינו.

שם פ"ב אות א' דהא נלו הוגס, ואין לומר דמתני' צדאיכה חומן זולתו דחסור לו לעשות בעלמו, למדנו מדבריו ז"ל דכיון דיכול לשכור פועלים קודם הרגל הו"ל כמכין מלאכתו אף ששינה המיד בעלמו והי' לו' חונס קודם הרגל שנה"ה הי' יכול לעשות בעלמו. לפי שמתוך מרידות צבילתו, ל"ע דבגמ' חמר זלח אימרת דברים המותרים כו' הסורין כו' ומאי רה"י הוה זו נעילת אימח' לך דמותר והפ"ה השיב חונס דלגב מרריה חין דתתי סיבנתו.

שם סוף אות ג' צפרהסי"ה הוה ואסור, ר"ל והוה בעשה מלאכה צביתו דקתני היתה מלאכה ציד אחרים צביתו לא יעשו, ימיהו לא דמי להחם ממש דהתם צביתו אסור אפי' אם מסר מלאכתו בקבלת והכא צדה בקבלת שרי ולצית אחרים נמי לא דמי דהתם צבית אחר שרי אפי' אם אחרים שכירו יום כיון שמסר להם מלאכתו קדם צביתו [שו"ר צריעב"ה מצוהר דגם צהלוש ציד אחרים והם שכירו יום לא יעשו].

שם אות ז' מלאכה האכל, ולפרש"י נ"ק הוה דחמר לעיל ההריסין וההכירין וכו' דהרי רש"י ז"ל פ"י דהרים אבל ודון אבל צע השדה לא נחבאר דצביתא אבל לפי רצ"ד (צרה"ש לעיל ס"י ג') וההריסין וההכירין חיירי דבעל השדה אבל מצינו דמקצלי קבלת שרי אפי' צחוק החמוס דהין סצרה כלל לחוקמי צביתא צשצחות ווי"ע ועיד דהא קתני שכיר יום אפי' צעיר אחרת לא יעשה מכלל דהריסין אפי' צעירו יעשו וזהו שהקשה הראב"ד נעיל צרה"ש ס"ז למאן דצצר דמקצלי קבלת חיירי צהכל.

ה ל ב ו ת ר א ש ה ש נ ה

סימן קרו

וחין לומר דכונת המ"מ שלא להפסיק כלל דלא מלוגו מי שפוסל צוה, דמלשון הר"ן ממשע דדוקא צהפסיק צשצר ח"ד ש"ס ציניהם הפסקת קול פסול אבל הפסק מעט אינו פוסל והיינו כפרש"י שהצוה המרדכי, ועוד דהמ"מ ה"רריך לחוש לחומרה ומשמע דצוה יולא גם דעת המקולקלן ואם לא יפסיק כלל הלא צוה דעת ר"ת שצריך להפסיק, וע"כ זה דעת הר"מ שמונה לי קולות, הנה ע"כ דעת המ"מ כמו שפירשם צ"י, וכונתו להחמיר שלא להפסיק כדי נשימה, ולפ"ז למעשה חין נ"מ פלוגתא הפוסקים חלא יפסיק פחות מכדי נשימה ויולא ידי כולם, איצור דצבית יוסף הציא דעת הרא"ש דמשמע דס"ל דש"ת הוה קיל אחד ואין להפסיק צו כלל, והפסקה פוסלת דיעבד.

והא דכתב צ"י צחחלת דבריו צד"ה ונראה דחפילו להחומרים צנשימה חחה ל"ריך להפסיק מעט, היינו זולת דעת הרא"ש. ודברי חב"ד ס"י קמ"צ תמוהים צוה שצצב צדבריו צ"י, וא"כ למה ה"ריך לשנות ולעשות על הסדרים צצ' נשימה, וע"כ כונתו להפסיק

ט"ז א) טור או"ח ס"י תק"ל כתב ר"ת כו' אבל ג' ש"ת דחש"ת לא צבדינן צנשימה חחה כו' וע"י צ"י לשונות הפוסקים צוה, והנה צמרדכי ובהג"ה מצוהר דלא ה"ריך ר"ת להפסיק יותר מכדי נשימה רק פחות מכדי נשימה, והלכך לא קשיא לר"ת מהא דחמר סוכה נ"ג צ' דלר"י חין צין חקיעה לחרועה ולא כלום דהתם שלה יפסיק יותר מכדי נשימה קאמר, ולפ"ז אפשר דהם הפסיק יותר מכדי נשימה פסול דיעבד, דהא דחמר לר"י חין צין חקיעה לצברים ולא כלום היינו לעכז דיעבד, כמצוהר צתי ערכין י' א' דאם נאנס ושהה אחר השצרים חוזר לצברים, והפוסקים דחשצו לי קילות חין הכרע דכשר צהפסיק יותר מכדי נשימה, אש"ג דצגמ' מאן דמינו להו לכ"ל ומ"ח כשר צהפסיק יתר מכדי נשימה, מ"מ שפיר נקטו הפוסקים לי לאשמעינן דל"ריך הפסק מעט והלכך נחשצין לצי קילות, אבל תלי המ"מ שהצוה צ"י וכפי שפירשו צ"י, מצוהר דפ"י דלדעת הר"מ כשר אף צהפסיק יותר מכדי נשימה, אבל לכחלת דו. צהפסק מעט, והלכך כתב לחוש להחמירין שלא להפסיק יותר מכדי נשימה,

צונו
שם
דמט
החז
כלל
השצ
ומה
פחור
יפסו
שפיר
ולדו
חחה
היינו
קולנו
(צ'
קושי
צלו
יותר
לדעת
הקשו
פוסלו
הקול
שם כ
עו"ש
חין צ'
צברו
דחין
לדעת
מחפר
דיעבד
כן דח
ופפי
ולר"ת
צ' שו'
חלה
ר"ת
וכרוע
ומה צ'
חחה
על כו
לרש"י
מריע
נשימה
כלל ו'
מפסוק
כמו ש'
כמש"כ
(ח'
ושפיר

הקדושים נ"ע זיעוע"כי
הבאנו בהרחבה את דג

ובענין שברים אמר לו מרן שיעשה כמו שהעולם עושה (כונת מרן היתה כמנהג ליטא, ובצורת או טו, ולא טו או, וכך תקע כל השנים אצל מרן, וכן תקעו אצל מו"ר).
(א"ה, בנוגע לשברים שעושים החסידים כעין תקיעה קצרה אמר לי הררש"כ שנראה לו שגם זה הי' כשר למרן, ואכתוב כאן מה דהוי בדידי בשנה האחרונה לחיי מרן זצוק"ל הייתי בעל תוקע בביהכ"נ אחד בעצת מרן החזו"א ושם בקשו שאתקע שברים של חסידים ועד כמה שזכור לי מרן ידע מזה, ומרן לא הגיב ע"כ, ולא אמר לי לחזור ולתקוע לעצמי אף שבאתי למרן בר"ה בשני הימים אחה"צ ושהיתי אצלו וגם דברתי עם מרן אודות התקיעות שתקעתי וע"ז לא העיר לי, אדרבא אני זוכר ששאלתי את מרן אם יש ענין להסתכל על שעון ולשער את אורך השברים והתקיעות ע"פ השניות של השעות שבשעון ואמר לי מרן אין צורך בכך וכבר מובא בראשונים בריטב"א בר"ה ששבר הוא כעין תקיעה קצרה וכבר כתב ע"ז בספר עמק ברכה).

ובתשר"ת בתקיעות דמיושב אמר לו מרן להריע מתוך השבר בכח אחד לא להפסיק כלל אפי' פחות מכדי נשימה, ובתקיעות דמעומד להפסיק פחות מכדי נשימה (כמו שכתוב בחזו"א או"ח סי' קל"ו). וכן אמר לי הגרמ"ק שליט"א שהררש"כ אמר לו שמרן הקפיד בתקיעות דמיושב שיהא מריע מתוך השבר ממש בלי הפסק כלל ובמעומד להפסיק פחות מכדי וכו' כנ"ל.

א"ה, אעתיק כאן מש"כ בשונה הלכות מהגרמ"ק שליט"א בסי' תק"צ ס"ו וז"ל: וכן נהג מרן החזו"א זצ"ל בתשר"ת דמיושב מריע מתוך השבר ממש ובמעומד מפסיק פחות מכדי נשימה, ובתקיעות שאחר התפלה מקצתן בהפסק פחות מכדי נשימה ומקצתן בלי הפסק כלל עכ"ל שם.

עוד אמר לי הררש"כ שקרה לו כשהתחיל שברים או תרועה ויצא לו קול אחד או שנים ונקטע ולא אמר לו מרן להתחיל בתקיעה אלא המשיך בשבר או בתרועה, (א"ה, וכן אני כשתקעתי בר"ה תשי"ד בביהכ"נ שנשלחתי לשם בעצת מרן היתה לי שאלה כזו ושאלתי אחה"צ באותו היום את מרן ופסק לי כן), ע"כ דברי הררש"כ ז"ל תלמידו של מרן.

התוקע הי' בא לפני מרן לפני ר"ה

יד. העידו שהררש"כ הי' בא לפני מרן החזו"א כמה פעמים לפני ר"ה ותוקע כדי לסדר את התקיעות.

תקיעות דמרן החזו"א

טו. אצל מרן החזו"א זצוק"ל ואצל מו"ר זצוק"ל בתקיעות דמיושב בתשר"ת הריעו מתוך השבר בכח אחד בלי הפסק כלל אפי' פחות מכדי נשימה, ובמעומד עשו הפסק פחות מכדי נשימה, ובשלושים קולות שתוקעים אחר התפלה אמר מרן לבעל תוקע שחלק מהם יעשה כך וחלק יעשה כך, ותשר"ת עם הפסק כדי נשימה לא תקעו כלל אצל רבותי

טז. תשל"ה, מו"ר נ
רחוק והתפלל ב
(שליט"א) זצוק"ל לא
הי' ניכר בינם ולבין ו
לי מו"ר ששני תשר"
מו"ר שאתקע לו תש
תוקע ואמר לי מו"ר נ

יז. תשל"ז, מו"ר נ
והתרועה ואמר ל
תשר"ת, תש"ת, תר"
הבעל תוקע עוד פעו
ובעיקר מהשברים וא
טו" ולא קצר מאד
לפי בקשתו פעמיים
ושאלתיו אם לתקוע
ות"ל מו"ר הי' מרוצ
כנ"ל שיתקע לו רק
בסי' תקפ"ו ס"ק כ"ב

יח. תשל"ח, מו"ר נ
שהיו ארוכים ומ
תוקע לחזור משום ו
קולות תשר"ת תש"ת
כשבאתי למו"ר ב
מו"ר הייתי תוקע למ

גם ביום שני דר"ה חזרתי ותקעתי למו"ר

יפ. תשל"ט, א' דר"ה בשבת, ב' דר"ה כשבאתי למו"ר בקשני שאתקע לו י' קולות תשר"ת תש"ת תר"ת ואמר כי שמונים אחוז מהתקיעות שמע בביהכ"נ והיום תקיעות מדרבנן וכמה שברים ותרועות לא היו טובים כי סיים אותם בקול, והוסיף מו"ר שהשברים השנה יותר טובים ויותר קצרים (עי' באות הקודם), תקעתי למו"ר שני תשר"ת בלי הפסק כלל ותש"ת ושני תר"ת ונהנה מאד וברכני שאזכה לשנה הבאה.

מו"ר בקש שנה אחת שאתקע ל' גם תשר"ת כמ"ב

7 ← כ. תשמ"א, א' דר"ה אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל ששמע כמעט את כל התקיעות מהבעל תוקע בביהכ"נ והיו בסדר, ספרתי למו"ר שהי' בביתי ג"א ובקשני שאתקע לו תשר"ת עם הפסק כדי נשימה כמ"ב ותקעתי לו אמר לי מו"ר א"כ תקע גם לי לצאת עוד שטה ותקע לי תשר"ת תש"ת ותר"ת ותקעתי תשר"ת עם הפסק נשימה, אמנם היתה נשימה קצרה ואמר לי מו"ר שלא הרגיש הפסק ותקעתי עוד פעם עם נשימה ארוכה ואמר לי מו"ר עתה הרגשתי הפסק והי' מרוצה.

← עד כמה שזכור לי לא ביקש מו"ר זצוק"ל לא בשנים שלפני כן ולא בשנים שאחרי כן שיתקעו לו תשר"ת עם הפסק כדי נשימה כמו המ"ב כדי לצאת ידי שטה זו, ורק בשנה שו שביקש דרך אגב כנ"ל.

א"ה, הנה מרן החזו"א מפרש מש"כ בשו"ע סי' תק"צ ס"ד "תשר"ת תקיעות דמיושב יעשה בנשימה אחת" היינו בכח אחד בלי הפסק כלל ו"תקיעות דמעומד יעשה בשתי נשימות" היינו בהפסק פחות מכדי נשימה, אבל הפסיק כדי נשימה לא יצא לכו"ע, והמ"ב מפרש נשימה אחת היינו הפסק פחות מכדי נשימה ושתי נשימות היינו כדי נשימה, וכתב מרן זצוק"ל בחזו"א שם דלדעת הרמב"ן והרא"ש בתשר"ת אין מפסיקין כלל ודיעבד פסול אפי' הפסקה מועטת ולשאר הראשונים לכתחילה הפסקה מועטת ואפשר אם לא הפסיק פסול כמו שצדד התה"ד אבל מלשון ה"ה משמע דכשר לכו"ע עכ"ד מרן, ולמ"ב אם לא הפסיק כלל אפי' פחות מכדי נשימה משמע דלא יצא. L

התקיעות בשנת תשמ"ב

7 ← כא. תשמ"ב, הבעל תוקע בביהכ"נ לדרמן אצל מו"ר (שליט"א) זצוק"ל לא עשה בתקיעות דמיושב תשר"ת בכח אחד רק הפסיק מעט, בתשר"ת אחד הי' הפסק גדול, בתשר"ת דמעומד עשה הפסק, ובשלושים תקיעות שלאחר התפלה חלק עשה בלי הפסק, ואמר לי מו"ר שלבעל תוקע הי' סיעתא דשמיא בתקיעות והתקיעות היו טובים והוא בעל תוקע טוב ורק תשר"ת אחד עשה עם הפסק והוסיף לי מו"ר שתשעים קולות היו לו וכן אמר לי שכמה תקיעות לא שמע התחלתם ואחרים לא שמע את סופם

ויוצאים בשלושים קול
ואתקע לו היום, אמנ
העירו כולם לבעל תו
הם חזרו ותקעו עוד

כב. תשמ"ד, א' דר"ה
מדי והתקיעות ל

שיתקע לו עשרים קול
לבעל תוקע בביהכ"נ,
מו"ר בעת התקיעות נ

כג. תשמ"ה, ר"ה ה
נכדותיו אני ונכ

דמיושב שברים קצרי
הי' קצר מאד ונבלע

יותר בשברים וכן שי
והשבר הרביעי יבלע

(תקיעה קצרה כמו ש
לעשות יותר תרועות,

יעשה הפסק, וכן עשו
אחד תקע ביום או

(עי' מש"כ לעיל בעני

כד. הוי עובדא באח
את מרן החזו"א

לא רשום יותר בספרי
בספריו ולא הוי חזר

מ"ב סי' תקפ"ו סי'
אסור לברך, ע"ש לכ

ויוצאים בשלושים קולות וזה ודאי שמע ואין צריך בתקיעות יותר ולא צריך שאני אחזור ואתקע לו היום, אמנם הגר"ק שליט"א והגר"ג שליט"א ועוד ת"ח שהתפללו שם העירו כולם לבעל תוקע שהתשר"ת שתקע היו בהפסקים ולא כתקיעות של מרן החזו"א והם חזרו ותקעו עוד פעם לאחר התפלה את כל התקיעות, ומו"ר לא ידע מכ"ז.

מו"ר לא הי' מרוצה מהתקיעות

כב. תשמ"ד, א' דר"ה אמר לי מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שהשברים בביהכ"נ היו ארוכים מדי והתקיעות קצרים מדי ולא טובות ממ"נ, לאחר התפלה ביקש מאחד מהשכנים שיתקע לו עשרים קולות, (א"ה, כנראה כונת מו"ר לג' תשר"ת וג' תש"ת) וספרתי את זה לבעל תוקע בביהכ"נ, למחרת ביום ב' דר"ה השתדל הבעל תוקע לתקן וראיתי על פני מו"ר בעת התקיעות בביהכ"נ שברוב השברים הי' מרוצה.

כג. תשמ"ה, ר"ה התפללנו בבית מו"ר והיו רק בנו הגר"ק שליט"א נכדיו ונושאי נכדותיו אני ונכדי ושכניו הכהנים, ותקעו שני נושאי נכדותיו, אחד עשה בתשר"ת דמיושב שברים קצרים מאד ואף ששבר את הקול מ"מ היו קצרים מאד וכן השבר האחרון הי' קצר מאד ונבלע בתרועה (תקע בלי הפסק כשטת החזו"א) ואמר לו מו"ר שיאריך יותר בשברים וכן שיעשה ארבעה שברים בתשר"ת כדי שיהי' לו שלשה שברים שלמים והשבר הרביעי יבלע בתרועה, וכן עשה. השני עשה בתשר"ת דמיושב שברים קול פשוט (תקיעה קצרה כמו שעושים החסידים לא קול שבור) וקצר במנין התרועות ואמר לו מו"ר לעשות יותר תרועות, וכן אמר לו שלא יריע מתוך השבר משום שנשמע לו כתקיעה אלא יעשה הפסק, וכן עשה.

אחד תקע ביום אחד והשני ביום השני ומו"ר יצא עם תקיעות אלו ולא חזרו ותקעו לו (עי' מש"כ לעיל בענין שברים אלו שהם כתקיעות קצרות).

שופר כשר

כד. הי' עובדא באחד שקבל שופר מאחד שהשופר נשאר אצלו מעת שרותו בצבא ושאל את מרן החזו"א זצוק"ל אם כשר לצאת בו וזה תורף שאלתו את מרן: היות והשופר לא רשום יותר בספרי הצבא ואם יחזירו האפסנאי יכול לקחתו לעצמו מאחר שלא מופיע בספריו ולא הי' חזרה, וענה מרן שהשופר כשר לצאת בו לכתחלה ובברכה, (א"ה, עי' מ"ב סי' תקפ"ו ס"ק ט' ובסי' י"א ס"ו בה"ל ד"ה ולענין ברכה דלט"ז והגר"א ז"ל אסור לברך, ע"ש לכא' נראה בדעת מרן זצוק"ל דנר"ד עדיף טפי גם לענין ברכה).